

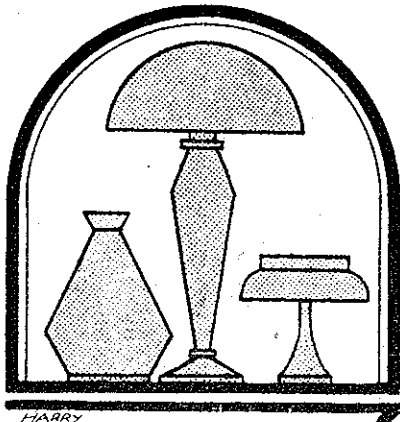
487445

80

CAETELE VIETII

INTÂMPĂRI TRĂITE

BCU Cluj Central University Library Cluj

*Cristaluri, portelanuri
de artă.*

Beaux-Arts

CALEA VICTORIEI 39

Inseninare ...

(Jeanette Gaynor de la Fox)

CAETELE VIETII

REVISTA INTÂMPĂRILOR TRĂITE

MAI 1932

Apare lunar

No. 1

Cine nu s'a simțit uneori ispitit să scrie, să așterne pe hârtie rânduri tainice, involburate de-o negură ce par'că se luminează cu fiecare cuvânt pe care ceara sufletului îl picură pe albul unui petic de hârtie.

Fluturate de adierea unei aduceri aminte, paginile vieții se deschid la o zi uitată din copilăria noastră, la un ceas trist de despărțire, la o noapte de dragoste pulverată și acest joc al bucuriei și durerii, am vrea să-l prindem, să-l vrăjim locului piin magia cuvântului împărtășit...

Câte caete îngălbenite, nu zac uitate în funduri de sertar, câte scrisori, țipete de dragoste și moarte — n'ar vrea să invie încă odată în suflete străine și necunoscute, suflete de cetitori, cari să răsângă mai departe ecoul înțelegerii, căutată cândva zadarnic.

Chemarea vieții, e la fel de puternică în fumul negru de locomotive ca și în laboratorul savantului, în fundul prăfuit al unui târg de provincie ca și între culisele agitate ale unui teatru. Cei cari își simt sufletul indiguit, să rupă prin talazul cuvintelor această teamă de judecată înăbușită între zidurile propriei conștiințe și să scrie... Caetele noastre vor fi pagini de viață, vesele și triste, inspăimântătoare și senine, dar totdeauna pline de adevărul mare și simplu al vieții, care singur poate să creeze acel unic document de valori omenești: literatura,

În alegerea povestirilor primite vom fi în primul rând călăuziți de dorință de-a pune în mâna celor mulți, pagini care să imbine marea experiență de viață cu gânduri avântate de irălțătoare rosturi sufletești. Cunoscând restriștea vremurilor, ne-am gândit și la o stimulare materială a purtătorilor de condei.

Povestirile publicate vor fi deci retribuite în numerar prin premii ce se vor decerne în fiecare lună și anume:

1 premiu	categoria I-a	Lei 2000
2 premii	„	II-a Lei 1000
1 premiu	„	III-a Lei 500
Div. premii	„	medie Lei 300
„	„	„ Lei 200

În ce privește povestirile publicate în numărul de față, rugăm cititorii să-și spuie cuvântul pentru primele patru premii, urmând ca pe baza voturilor primite să facem distribuirea.

Pe lângă aceasta, dorind a da o cât mai largă extindere povestirilor ce vom publica, ne-am pus în legătură cu marile reviste similare din străinătate, convenind ca să traducem în limba germană și engleză cele mai interesante din povestirile publicate în „Caetele vieții”. Povestirile noastre vor apare deci în mare parte și în revistele străine, autorii lor putând deveni astfel universal cunoscuți în care scop vom depune toate străduințele pentru a îndruma talentele reale și a le da posibilitatea să realizeze beneficii de pe urma editării lor în limbi străine, sau folosirea manuscrisului lor ca scenariu sau idee de film.

Dealtfel orice sugestii cu privire la o mai prielnică răspândire a „Caetelor Vieții”, le vom aprecia și primi cu deosebită plăcere, întrucât înțelegem a păstra strânse legături de colaborare cu aceia cari ne vor face onoarea să se numere printre prietenii noștri.

Pentru trimeterea manuscriselor, se va folosi cuponul din pag. 56 completându-se în felul indicat. Așteptăm deci lucruri originale și trăite...

Redacția și administrația Str. Luterană, 6. Et. V. București

DIN SLAVĂ DE GÂNDURI, CUVÂNTUL SPRE NOI
COBOARĂ LUMINA
AL PAGINEI SUFLET, SE DĂ ÎNAPOI:
VORBEȘTE REGINA

COPILA CU OCHI ALBAȘTRI

de
REGINA MARIA.

A zburat departe în largă lume copila noastră cu ochii albaștri închis copila României, Ileana Coșânzeana.

Ea și-a desfăcut aripile și, cu toate că știa că smulge rădăcinile, pe care le avea înfipite în inimile noastre, a zburat, deoarece vine un timp când puii trebuie să-și desfacă aripile, când chiar cel mai îndrăgit dintre cuiburi se face prea îngust în fața chemării vieții, chemării iubirei, chemării soartei.

Și așa copila cu ochi mari albaștri și-a întors fața către alte pământuri și cel care părea să însemne pentru ea mai mult decât noi toți la un loc, a dus-o cu sine, iar din pricină că o iubeam, am lăsat-o să plece și chiar am zâmbit, sau, dacă am plâns, ne-am ascuns lacrimile pentru ca ele să nu-i îngreuneze zborul.

Multe cuvinte frumoase s'au scris despre copila mea cu ochi albaștri, de fiecare lăudată, și iată că astăzi, împinsă de marele meu dor, vreau să vorbesc eu însumi despre ea, așa cum numai o mamă poate să vorbească, care a știut-o de mică de tot și fără puteri, i-a auzit întâiul strigăt și a fost cea dintâi să vadă cât de mari și cât de albaștri erau ochii pe care îi deschidea asupra lumii.

Puțini copii au ochi mari în ceasul nașterii, dar ochii acestei mici străine au fost dela început ca stelele și, privind în adâncimea lor, mi se năzărea că așa citi în ei atâtea taine pe care ea nu putea să mi le spună, cum nu puteam să-i spun nici eu noului și micuțului suflet, dat mie în grijă, tot ceea ce mă învățase viața. O mică străină și acum mai aproape de

mine decât orice pe lume, și i-am dat nume Ileana. Ceilalți patru copii veniți înainte își primiseră numele după cerințele regale; închinare plătită datinelor familiei, dar de rândul acesta mi-am cerut dreptul s'o chem cum doream eu: răsplată că mă supusesem atâta timp. Nu mai eram copila de șaptesprezece ani care venise dintr-o țară depărtată și trebuia deapururi să asculte și să se plece, ci eram o femeie care cunoscuse bucuria și necazul cași greutatea răbdării regești și nu cerea astăzi decât un drept, dreptul să dea un nume nimerit acestor doi ochi albaștri...

Ileana; și la început părul ei era o frumusețe și arăta totdeauna o mică ființă pătrunsă de sine, chiar când o viață atât de puținică nu era plină numai de ea însăși, ci de ceilalți, de cei cari aveau trebuință de dragostea ei. Ea părea că înțelege de obicei trebuința celorlalți, și acestei trebuințe i se supunea propria trebuință, și nimic nu-i cădea ca o osteneală sau ca o jertfă. Dădea din sine prin pornire firească. Dintru început Ilenei i-a plăcut să dea.

Ileana. Pentru mine numele era numai muzică și, cu cât creștea, tot mai mult, în numele acesta, care n'a fost niciodată un nume rău, ci făcea parte din ochii ei albaștri și din dorința pe care o avea să dea...

Dar, cu toate că Ileana era pătrunsă de sine, ea nu era mai puțin o fetiță veselă și fericită, cu tragere de inimă pentru toate acele lucruri îndrăgite de copii: câmpuri cu soare, flori, dobitoace,

cer, munți și lingura de „dulceață” dată înainte să se urce în pat. Și Ileana își iubea mama, o iubea cu o iubire care făcea din noi una în loc de două.

Ne înțelegeam una cu alta, totdeauna în toate lucrurile, și niciodată nu ne-am supărat una pe alta; eu n'am supărat-o pe Ileana și Ileana nu m'a supărat pe mine...

De multe ori, când îmi ședeai alături tăcută, cu ochii mari albaștri deschiși larg, așa fi vrut să-mi pui mâna pe a ei: Ileano, știu la ce te gândești, și să-i spuie gândurile, iar Ileana nu s'ar fi minunat că-i știu gândurile.

Am zis totdeauna: Ileana are legea cu ea, nimeni n'are nevoie să învețe pe Ileana ce e bine și ce e rău; ea știe.

Toate acestea par că ar fi mărurii că Ileana a fost o fetiță foarte, foarte bună, numai că Ileana n'a fost foarte, foarte bună ci numai așa cum ar trebui să fie și de obicei nu sunt copiii.

Și când a venit Mircea, Ileana s'a făcut numaidecât mamă. Mircea nu era totdeauna o băețuș bun, dar Mircea și Ileana se aveau bine și Mircea iubea păpușile Ileanei tot atât cât și ea, mai ales pe una căreia el îi zicea „Foica” și care era îmbrăcată ca un copil englez, într'o rochie foarte lungă cu dantele. Mircea ridica pe „Foica” până sub braț și rochia ei lungă mătura pământul. Intr'o zi supravegheam pe Mircea și Ileana cum își culcau păpușile în pat. Era un șir de pătuțe și, după ce fiecare copil a fost pus cu grijă în așternutul lui, Mircea și-a îndoit piciorușele grăsuțe departe

unul de altul și le-a dat la fiecare pe rând câte o sărutare; oricât ar fi fost Mircea de băețuș răutacios și s'ar fi lăudat că nu ține la nimeni, dar iubesc pe Ileana și păpușile ei.

Atunci a venit războiul și cu toate că nu era soldat, l-a luat pe Mircea, și pe când Mircea lupta cu Moartea striga mereu „Ileana”, „Ileana”, și chiar când nu mai cunoștea nimic, striga „Ileana”, „Ileana”.

Dar lucrurile acestea s'au întâmplat cu mult înainte să putem, eu și Ileana, să vorbim despre moartea lui Mircea. Plecarea lui Mircea a fost ceva ce nu puteam să-i lămuresc și, ca și cum copilă cu ochi albaștri pricepea că nu puteam să-i lămuresc de ce plecase Mircea, nu m'a întrebat niciodată despre el. Numai când a fost să fugim la Iași, calul de lemn al lui Mircea a fost luat cu noi, odată cu „Foica”. Ileana nu s'a mai jucat cu „Foica” niciodată; „Foica” stătea pe un scaun și se uita, cu ochii ei cari nu vedeau, într-o lume care se schimbă. Dar câteodată, când nimeni n'o supraveghea, Ileana se ascundea pe după marea sobă românească și se juca cu calul lui Mircea.

Multe icoane ale războiului au trecut pe dinaintea marilor ochi albaștri ai Ilenei, prea multe icoane pentru niște ochi atât de tineri. Ea a auzit, fără să asculte anume, și povești nesfârșite de jale, povestirile spuse de toți cei cari veneau în odaia mamei ei, pe când copilă se juca cu un condei într-o carte sau cu o pensulă. E drept că nu înțelegea tot ce se spunea, dar înțelegea că soldații noștri sufăr de frig și de foame, că mulți mureau și că o mare durere trece peste pământ; fără să-și dea seama, toate acestea i se coborau adânc în suflet.

Auzind de atâtea suferințe. Ileana, mică așa cum era, a vrut să-și dea și ea obolul, și a început să colinde pe străzi cu un coș plin de pâine pe care îl strângea dela masa noastră, mergând dela

unul la altul cu rugămintea să nu-și mănânce pâinea fără să-i dea pentru soldații flămânzi, iar dacă ei trebuia să-i ție tovarășie cu un termos cu ceaiu cald și rom. Și în felul acesta, Ileana cea crudă de ani se desprindea cu fața mizeriei și chiar cu fața morții.

Ea stăruia să mă însoțească și în spitale, și într'unul din ele s'a împrietenit cu un foarte tânăr ofițer, cu ochi tot așa de mari ca ai ei. Suferea de răni grele, și Ileana ședea lângă el și-i ținea mâna.

În unele zile vrând să alungăm tot necazul dela noi, eșeam călare pe dealurile dimprejurul Iașului. Ileana purta un costum căzăcesc și o căciulă mare de astrahan cenușiu, ședea foarte țepăună în șea și privea mic și hotărât înainte așa încât mama se sințea mândră de copilul ei.

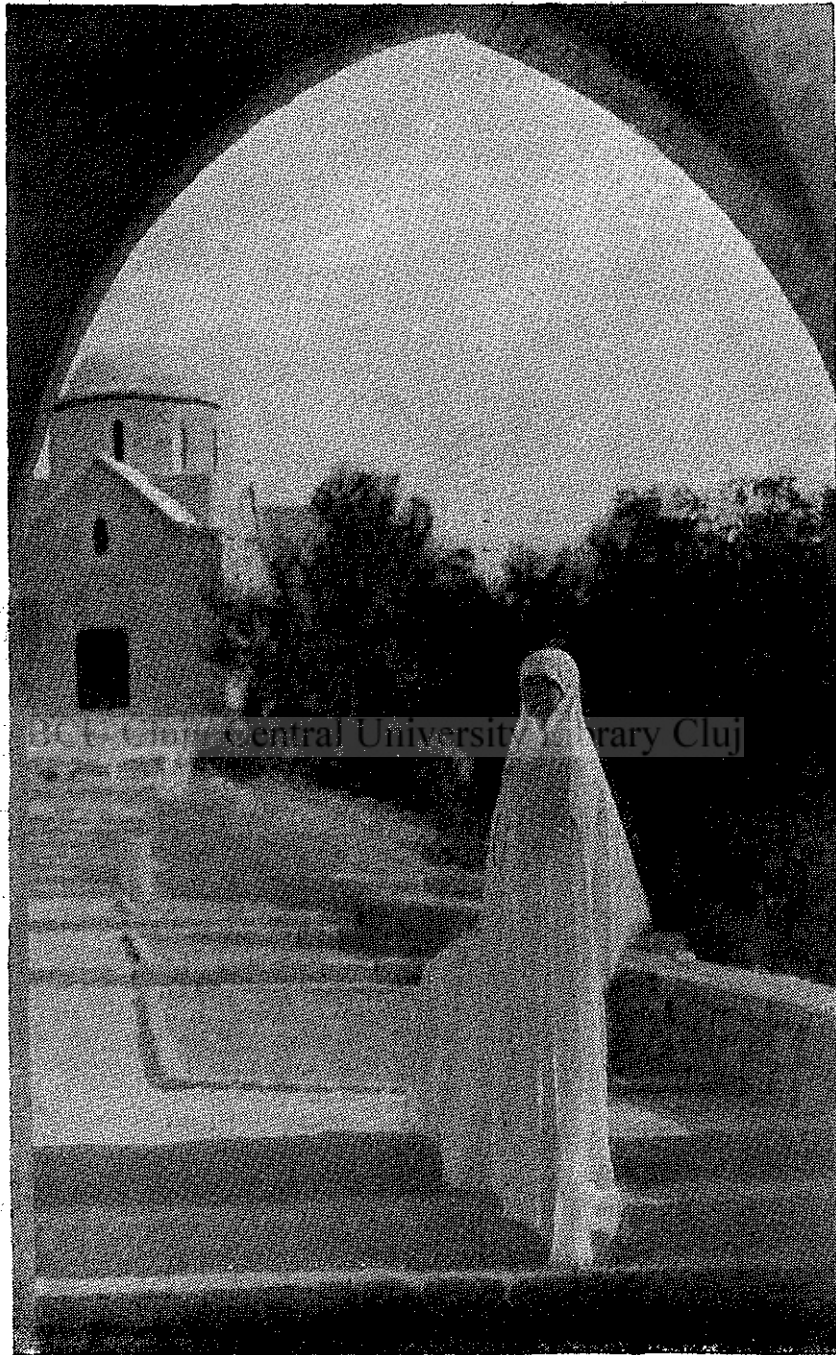
Firește, calul meu mergea mai repede decât al ei, dar când ajungeam pe o culme opream și o așteptam, și ea venea în galop către mine pe calul pitic întunecat, cu ochii licăritori, cu obraji roșii. Una lângă alta ne uitam peste dealurile rostogolite și-i vorbeam despre tot ceace lăsasem „dincolo” în București și în celelalte părți ale României acum sub sabie străină, și ea începea să prindă adevăratul înțeles al cuvântului „patrie” și mi se părea aproape că văd cum rădăcinile ei pătrund mai adânc și tot mai adânc în pământul țării.

În vara lui 1918, când tunurile noastre tăcuseră ea și cu mine ne-am dus să trăim un timp într'o mică „baracă” de lemn ridicată deasupra râului Trotuș și aici Ileana mă înșoțea prin sate, sate într'adevăr sărace, în care vedea lipsa sub altă față, și se împrietea cu patru băeți dela oi, toți patru, destul de ciudat, numiți la fel Ion, Ion cel mare, Ion cel mic, Ion cel smead și încă un Ion a cărui poreclă anume nu mi-o mai aduc aminte. Dar mai erau

între ei și Dumitru și sorăsa Stanca și toți acei prieteni desculți obișnuiau să se ție după noi în rătăcirile noastre pe cărările destul de repezi ale dealurilor. Când ne simțeam obosite ne așezam sub pomul nostru iubit, un nespus de frumos teiu, singurul care creștea în acele părți, și dam să le povestesc țăranilor mei că sunt venită de departe și să le vorbesc de alte țări, dar Ileana voia să le spuie de Dumnezeu și de sfinți; Ileana a fost totdeauna foarte tare în cele legate de Dumnezeu și de sfinți. Copiii ascultau cu ochi mari și ne povesteau la rândul lor, cei patru Ioni, Dumitru și Stanca, despre vitele lor și despre baba Lisaveta, care era bunica lui Dumitru, și despre biata Maria, care murea de oftică, și negreșit că am fost la baba Elisaveta și la biata Maria și am intrat și în atâtea alte colibe din sat și totdeauna căram cu noi un coș mare plin cu lucruri de mâncare, pentru că nimeni nu mai avea ce să mănânce în acele zile.

Printre vitele, după care mulți Ioni trebuiau să se uite, se găsea și o vacă de lapte albă, căreia Ileana și cu mine ne deprinseserăm să-i zicem „Vaca sfântă a Indiei”, cea mai frumoasă vacă pe care am văzut-o vreodată și care părea că are în adevăr ceva de idol al Răsăritului.

După firea atât a fetelor mici cât și a celor mari, Ileana deosebise pe unul din Ioni, și acest ales venea uneori singur să se joace cu Ileana în mica oază de verdeață de sub casa noastră de lemn. Ileana tocmai citise o carte englezească, „Grădina neștiută”, și își închipuia, cu Ion alesul ca tovarăș, că descoperise o grădină ascunsă, dedesupt, între stânci, și că o lume de taine se găsea în acea grădină visată. Urmăream de departe pe copilă cu ochi albaștri, cum se juca cu micul cioban. Erau foarte adânciți în lucru, și Ion părea tot așa de întăritat ca și Ileana de grădina neștiută, dar privindu-l mai de aproape mi-am dat seama uimită că vede-

M. S. Regina Maria la Balcic

niile trecute prin creerul acestui copil de țaran era la fel cu ale Ilenei.

A fost o clipă grea aceea când a trebuit să ne smulgem singure din casa de lemn și dintre prietenii noștrii desculți... Ei fac parte din zilele noastre de războiu ca și livada bisericii de peste Trotuș, unde am îngropat atâtea vieți tinere pe care nu le-am mai putut scăpa... Dar la câțiva ani după războiu ne-am întors la casa noastră de lemn, Ionii se făcuseră mai zdraveni, ca și Ileana, și data din urmă când ne-am dus acolo Dumitru avea logodnică, Ion cel mare era ostaș și Ion cel smead plecase la un unchiu într'alt sat, iar biata baba Lisaveta avea o durere rea într'o parte și biata Maria murise. Mă măhneste să spui că mica Stanca nu rămăsese o mică fată de treabă...

În zilele din urmă ale războiului Ileana a avut un altfel de tovarăș, un om de obârșie irlandeză, care își tăiase ca pioner drumul prin viață. Principiile lui erau aspre și avea o încredere nemărginită și în același timp nevinovată în tot ceea ce e bun, cinstit și adevărat. În mijlocul unei munci puternice, omul acesta fusese rupt năpraznic de o lovitură, pe când zbura dintr'un loc al războiului la altul. Căderea lui a fost asemenea căderii unui stejar bătrân. Pe când se lupta să-și regăsească sănătatea, copila cu ochi albaștri a intrat în viața omului și s'au împrietenit. Ei puteau să se înțeleagă unul cu altul fără multe cuvinte. Copila nu obosea pe voinic, iar acesta, cu toate că limba îi era grea la început, păstrase graiu destul ca să învețe pe copilă acele principii aspre și simple după care trăia; el a deșteptat în ea dorința să servească. Deși omul a murit înainte să crească mare învățațița, a semănat destule semințe care i-au coborât adânc în suflet și semințele au căzut în pământ bun.

Pot încă să-i văd pe cei doi,

mână în mână, umblând de ici, colo printre colibețele țăranilor, lăsând într'un loc un dar și în altul un cuvânt bun; și astfel Ileana își împlinea mai departe, menirea să dea.

Ileana nu dorea să fie privită ca o ființă cu stea în frunte, ci dorința ei era să facă lucruri prin pricepere proprie și stăruia hotărât să fie pusă la examen ca orice alt copil. Zilele acestea de examen erau prilejuri sărbătorești de emoție. Ele erau luate foarte în serios și copila însăși făcea toate pofiturile începând cu tata și cu mama și străbătând întreaga scară a celor cari-i aveau vreun amestec în viață. Ea se ținea dreaptă, cu mâinile la spate, cu ochii mai mari decât oricând, lipiți de profesori. Fiecare întrebare își primea răspunsul cu acea seriozitate cinstită, caracteristică în deosebi copilei cu ochi albaștri. Profesorii o iubeau, dar s'ar fi supărat de orice ușurare de lecții, îi îndatora să fie tot așa de serioși față de ea pe cât era ea însăși și n'ar fi primit nicio îngăduială necuvenită.

Ileana învăța ușor pe dinafară și avea talent la versuri. Mi-aduc aminte de o dată, în toamna dintr'un dupăce ne întorseserăm la căminul vechiu, la capătul a doi ani de surghiun, că a învățat o mică poezie, anume pentru mine, „Băețelul albastru”, arătând cum o ceată de păpuși așteaptă pe un băețel care nu s'a mai întors niciodată. Ileana avea o rochie albastră, care-i făcea ochii și mai albaștrii; un foc ardea pe grătarul deschis dela sobă, aruncându-i lumini de aur în obraji și înmănunchindu-i strâns părul, acum aproape negru. Stătea, ca de obicei la orice dată sărbătorească, cu mâinile duse la spate, cu capul purtat foarte drept pe grumazul lung și avântat. În înfățișarea ei era ceva tăios, aproape de soldat, ca o strajă la post. Buzele i se mișcau într'un anume fel când recita, pentru că spunea vorbele cu o îngrijită rotunjime, fără nimic dat peste cap.

Fiecare gândire era limpede cum e cristalul, iar glasul i se făcea dulce și mângâios. Își poate oricine închipui că niciun ochiu nu rămânea uscat pe când spunea Ileana versurile cu Băețelul albastru care nu s'a mai întors niciodată la păpușile lui.

Treptat, treptat copila cu ochi albaștri a început să crească, dar atât de măsurat încât n'a cunoscut salt, și nicio vreme n'a fost fără armonie. Deși câștigând în adâncime, ochii ei nu pierduseră nimic din strălucire, păreau niște fântâni afunde în care sorbise toate suferințele adunate în timpul războiului și coborâte până în suflet; anii aceia o părguiseră, fără să-i ofilească tinerețea. Nu era cumva o fată posomorâtă, ci împrăștiată bucurie și voce bună în jur, îi plăceau sportul și atletismul; viața îi curgea prin vine ca lumina soarelui, dar sub toată veselie se cuibărea acea seriozitate atât de rară în anii fragezi. Ileana era sănătoasă, hotărâtă, năvalnică, fără nimic neomenos și punând simțirea celorlalți mai presus de cea proprie; lucruri care făceau din ea un desăvârșit tovarăș. Avea și ceva de deschizător de drum, o adevărată Ioană d'Arc tânără și modernă, crezând în „dreptate” și gata să lupte pentru ea. Nu-i era teamă să-și pună pieptul pentru propriile convingeri, luarea în răsun'o ajungea și îndoielele vârstei nu-i puteau sgudui credința. Prietenele și tovarășele îi ascultau cuvântul și încetul cu încetul se deprindeau s'o aibă frunțașă, dreaptă cum era, inimoasă și plină de credința ei.

Dar, urmărind cu statornicie gândul să-și învețe lecțiile așa cum le învăța și ceilalți, a hotărât, din proprie pornire, să plece departe de cămin și de țară ca să trăiască o vreme într'o școală engleză. Cu toate că regească în toată ființa, dorul ei era să învețe carte adevărată și să fie una din cei mulți, fără să câștige nimic prin trecere, ci numai prin merit,

Viața de școală, i s'a părut as-

pră, mai ales din pricina colegilor, care îi arătau oarecare neprietenie, cu neplăcerea din instinct înaintea străineii și a mădularului altei tagme. Sângele ei domnesc în loc să-i netezească drumul și l-a făcut și mai spinos; dar copilă cu ochi albaștri era tare și n'a luptat cu vorbe împotriva ascunsei prietenii, ci cu răbdare potolită, rămânând la al său, dobândind încetul cu încetul respectul atât al profesoarelor cât și al elevilor și lăsând o bună amintire la plecare.

Dacă am fi trăit în zile bune, ar fi urmat acum o vreme de petreceri: baluri, serbări și desfătările obișnuite tinereții, dar Ileana s'a găsit la întoarcere în fața unei grele mâhniri. Căminul nu mai era cum îl lăsase, un loc era gol și cu acest gol a venit un șir nesfârșit de necazuri, adevărată prelungire a mohorării anilor războiului, care-și apăsaseră pecetea pe copilăria ei; iar Ileana nu era dintre cei cari pot să vadă pe alții suferind fără să le întindă o mână de ajutor.

Prietenie însemna pentru ea un nesfârșit devotament și o aplecare iubitoare asupra vieților care se găsiseră amestecate cu a ei, o luare aminte neîntreruptă și caldă; însemna răbdare cu bolnavul, sprijin celui în nevoie, îmbărbătare inimii abătute, însemna gând statornic la binele celor dragi, însemna jertfa timpului, însemna cheltuiala și a celui din urmă ban, însemna lipsirea de asemenea de propriile dorințe și plăceri; întâiu trebuia să se îngrijască de ceilalți.

Priveghind-o ca mamă, așteptam vremea de iubire de sine, care însă n'avea să mai vie, pentru că fata cu ochi albaștri se pătrunsese de străvechiul adevăr că în a da e mai multă binecuvântare decât în a primi, și necontentit dădea, dădea, dădea...

Am cunoscut-o cheltuindu-și încă de copil fiecare oră liberă dintre lecții la căpătâiul profesoa-

rei care să trăgea să moară, descosând și îmbărbătând pe medici, plătind pe îngrijitoare și chinându-se ca să ușureze cele din urmă clipe ale femeii care muncise din greu în toate zilele vieții ei. Cu o pătrundere mai presus de anii ei pricepea tragedia unei existențe care nu cunoscuse altă bucurie decât munca și nici altă răsplată, pricepea de asemenea ce lega pe această ființă tragică de mica principesă care aducea în traiul ei pălit o ultimă rază de lumină. După ce a murit, tot Ileana a îngropat-o și se duce și acum la mormântul „Sioarei”.

Și în tot timpul strănei noastre camaraderii, câți prieteni bolnavi, în suferință sau în nevoie nu mi-a adus Ileana pentru o vacanță de vară, pentru un ungher cu soare într'una din casele mele, pentru pace, odihnă, mângâere, pentru o ultimă speranță de recăștigat sănătatea! Toți acești semeni în suferință își găseau drumul la Ileana și ea avea vreme pentru toți. Cu nesfârșită răbdare le-asculta necazurile, se lupta pentru ei, îi ajuta să se salte din nevoie, compătimea cu desamăgirile lor și îi umplea de inimă ca să înceapă din nou.

Puțin câte puțin am început eu să mă reazăm de copilă cu ochi albaștri, așa cum altădată se reze-mase ea de mine, iar când bunul nostru rege a răposat și multe n'au mai fost ce fuseseră pentru noi, prietenia și înțelegerea dintre amândouă au ajuns, în noua noastră singurătate, o legătură aproape sfântă.

Acum aveam mai multă vreme pentru noi decât înainte, îndatoririle ni se făcuseră mai puțin oficiale, graba era mai mică, dar în schimb era un mare gol pe care îl umpleam cu iubirea noastră și cu trebuința crescândă a unei de cealaltă.

Branul și Balcul au ajuns colțurile noastre dragi de retragere și pe când eu îmi găseam o mângâere în crearea de cât mai multă frumusețe, copilă mea umplea această frumusețe cu viață. Ea mai

mi-aducea pe toți cei cari aveau nevoie de ajutor sau de bunăvoință, dar cu trecerea anilor părerile i se lărgeau, și cu această lărgire i-a venit dorința să facă binele într'o măsură mai mare. Simțea adânc vârtejul vremii ei lupta găfăită și tulburătoare dintre bine și rău. Înțelegerea îi era modernă, ca a tuturor din generația ei, avea tăria să privească în față orice problemă, nu se sfia de realitate și nici nu hrănea visuri nedeslușite, dar, în ciuda tuturor acestora, n'avea dorința să tăgăduiască adevărurile în care trăiserăm, noi, părinții: credea în Dumnezeu, cinstea pe mai bătrâni, iar curtenia era o lege a ființei ei și niciodată nu le-ar fi îngăduit dorințelor s'o facă iubitoare de sine sau nesimțitoare, „Noble se oblige” era lozinca ei cum fusese și a noastră.

Dându-și seama că tineretul generației din care făcea parte avea nevoie de un glas care să-l adune, de cineva care să-i arate o nouă cale, ea a simțit deodată că, în ciuda unei sfiiți firești și a rosturilor regale care o stinghereau, trebuia să iasă vitejește înainte și să fie glasul pe care acel tineret îl aștepta. Seriozitatea aceasta neclințită, totdeauna trăsătura ei de căpetenie, i-a fost încă odată de ajutor și, cu toate că erau destule care s'o slăbească și s'o înfricoșeze, s'a ținut tare, ținând piept căutătorilor de nod în papură și necredincioșilor, găsind îmbărbătare în propriile convingeri și în marea dorință să facă bine.

Am fost, nici vorbă, cel mai apropiat al ei duhovnic, și unul care s'o îndemne, dar tot eu i-am știut și orice suferință și desamăgire, pentru că pe atunci necazul era mai mare decât bucuria; tinerețea Ileanei nu era lipsită de poveri și nici nu e prea lesne să fii un înainte mergător, pentru că pe când unii te urmează cu dragă inimă, ceilalți nu te pricep totdeauna.

Se nimereau ceasuri când ochii aceia albaștri erau mai puțin strălucitori, sau când strălucirea lor era strălucirea neopritelor lacrimi.

Unele mărturisiri sunt, apoi, mai greu de dus decât altele, dar eram două să le ducem, ea cu tinerețea și speranța ei și eu cu răbdarea pe care o capătă ceice au cunoscut viața. Amândouă iubeam viața, iar Balcicul era atât de frumos, și atât în Bran cât și în Balcic strănseserăm în jurul nostru tinerele fete în colonii de vară, ajunseserăm un centru al lor, pentru că de pe urma noastră se bucurau de vacanțe fericite la aer curat, departe de fumul orașelor. Eu eram ocrotitoarea lor, dar Ileana era duhul care le ținea laolaltă și le îndemna înainte către mai curate idealuri, se pricepea ce să le povestească și vorbele ei erau vorbe de convingere și de speranță.

Treptat, treptat ea a căpătat o adevărată înzestrare de vorbire. Fără teamă ținea piept celei mai grele și critice adunări, sprijinindu-și cu tărie, în ciuda sfielei, părerile. Când o vedeam așa, stând dreaptă, cu capul sus, cu ochii bănuitor de lucioși, neconținut îmi plutea înainte o copilă de tot puțintică, alături de mine, lângă focul deschis, cum spunea pentru mama ei „Băețușul albastru”, și gâtul mi se strângea de lacrimi neplânse.

Dar cea mai puternică patimă a copilei cu ochi albaștri era Marea. Era moștenirea care-i venea dinspre mamă. Ajunsă o învătătoare de întâia mână și intrată pe această cale, a vrut să cunoască tot meșteșugul, s'a pus să studieze arta navigației și, precum se purtase de copil, a stăruit să treacă un examen obișnuit înaintea unci

comisii navale, ca și cum ar fi fost un bărbat.

De multe ori, de pe balconul din Balcic, înaintat deasupra Mării, îmi urmăream copila ducându-și printre valuri micul ei vas „Isprava”. Pânzele se deschideau la vânt ca niște aripi de mare zburătoare și câte odată mă săgeta prin inimă gândul că s'ar fi putut ca aripile acestora largi, în loc să mi-o întorcă la căderea serii, să mi-o ducă departe din viață, pe Ileana copila, tovarășa și dragostea mea, înțelegerea dintre noi fusese deplină și viața noastră armonioasă. Eu nu i-am stingherit în niciun fel libertatea, nu i-am cerut jertfe, n'am supus-o nici unei îndatoriri; îmi dădea din timp atât cât voia și nu-i împuneam tovarășia mea, nici nu mă încrucișam cu prietenii ei. Eram însă față la capătul unei zile pline, ca să-i ascult planurile și însuflețirea sau ca să discut problemele, prea grele ca să le deslege singură.

Atât că am început să bag de seamă că viața se apropia de ea tot mai stăruitor, că ochii ei aveau o privire de căutare, că fiecare zi însemna o nouă așteptare; se uita înainte, către propria ursită.

Dureroasă e clipa, pentru o mamă, când i se vedește că vechiul cuib s'a făcut prea strimt pentru copilul căruia i-a dat întreaga iubire, și că într-o bună zi el are să-și desfacă aripile și s'o lase îndărăt. Și mama a aflat că iubirea poate să-și pună multe măști și să întindă multe curse, iar tinerii sunt cu atâta bună credință față

de tot ceea ce cred că e idealul lor încât e nevoie de cel mai subțire simț și de vorbele cele mai mângâioase ca să ajuți unei inimi deschise să treacă printre stânci care ar putea s'o facă tândări. Nimic nu e mai măhnitor decât să trebuiască să spui unei fete că tot ce lua drept aur era părere, nimic mai crud, decât să trebuiască să dărâmi o iluzie; e ca și cum ai scutura floarea de pe aripa unui fluture, și tocmai un asemenea lucru urma să fie făcut, și eu să seamăn amărăciune în acei ochi curați albaștri, o amărăciune care părea să-i coboare adânc în suflet. Iar eu par'că vedeam cum îi coboară, și numai unul Dumnezeu știe cine a pătimit mai mult atunci, ea sau eu!

Și în cele din urmă, nu aripile „Ispravei” au dus din viața mea pe copila cu ochi albaștri, ci una din acele păsări puternice născocite de om și care îl poartă, ca pe alt Icar, prin cer, sus, tot mai sus, peste nori și tot mai aproape de soare; iar bărbatul care a luat-o cu sine era voinic, așezat, de încredere, și pentru Ileana fața lui era fața iubirii...

Dar în ziua când soarta i-a fost pecetluită și marea pasăre a luat-o din pământul de naștere, către o țară depărtată, cu toate că i-am binecuvântat fericirea, eu, mama ei, tovarășa ei de ieri, mi-am întors fața la perete și am plâns...

MARIA

...TOTIA IURITIA...

...000 nanus un...

...ata pe festul
...as un atac ai
...-am luat 45 prizonieri.
...ITELE SURUL.
...Oitulu

ARTICOL

zbat oficial No. 54

Din 7 C din amintirile unui ofiter român
inrolat în armate austriacă

Dobrogea

Locul RAFAEL
Mort la spital. Filantrop

...anșeen
mitraliere.
La Jiu și
de artilerie.

Frontul a
In lungul Dunării sc.
In Dobrogea
ensiva. (Radio).

Tragedianul de Max ofiter

Paris, 3 (intirziat) — Le Jour-
nel Officiel publică numirea la
gradului de ofiter interpret de cla-
să a cantonului limba română, a

...Aprilie 1917... Au trecut opt luni de când suntem pe frontul italian din Tirol. După câteva mici încercări lângă Monte-Campo-vechio și Monte-Campo-Longo, am fost trimiși în valea Astacha, în apropiere de Monte-Lemerlo să înlocuim forțele pierdute. Măine trebuie să intrăm în foc în locul regimentului 1 Viena, aproape decimat.

Și azi e Vinerea Mare. Ordonanța mea, un Român voinic, de la munte, din Cărlibaba, mi-a zis: — Don Locotinent, la noi deseară îi denie...

Și Ilie a oftat cu ochii în pământ, gândindu-se la ai lui, la maică-sa îmbătrânită de suferință, la taică-său, mort pe frontul rusesc din Polonia și la Glicheria...

Am oftat și eu. Și pe mine mă ducea gândul la satul de pe mălul Ceremușului, la pădurile de brazi și la doinele românești, auzite pe meleagurile copilăriei...

De când România a intrat în marele război, port șefilor mei o ură înverșunată, ce mi-o înăbuș cu greu. Altfel ar fi o groapă mai mult pe pământul italian din valea Astacha...

De opt luni incolțește în mine un gând: să mă predau, în timpul luptei, Italianilor. De opt luni de când mă zbat cu gândul acesta, mi-am alcătuit compania numai din Români-bucoveneni, cu învoirea comandantului, care-i bucuros să ne trimeată pe noi în primele rânduri.

Pe ascuns mi-am pregătit soldații pentru planul meu: ori murim cu toții, ori ne predăm Italianilor și scăpăm de iadul acesta în care ne zbatem de atâta amar de vreme.

Noaptea a trecut într-o înfrigurare de neînchipuit. Puțini au fost cei ce au dormit. În cortul comandantului, ofițerii superiori s'au sfătuit până târziu.

Neliniștea mă turbură. Oare nu mi-a descoperit nimeni planul?

dantul. Știam că e albanez.

Când am intrat în cort căpitanul era singur. A spus ceva ordonanței într-o limbă, pe care nu am înțeles-o și, după ce soldatul a ieșit, mi-a zis:

— Ascultă frate. Îți voi vorbi fără înconjur. Cred că nu-ți convine situația asta, când ești nevoit să lupți contra fraților tăi. Îți propun să ne predăm mâine Italianilor. Ce zici?

Ca într-o sclipire de fulger mi-a trecut prin minte gândul că mi

N'am văzut încă soldați mai viteji și mai patrioți decât Alpinii Bersaglieri.

E ora cinci. Din clipă în clipă așteptăm comanda înaintării. Soldații mei știu ce au de făcut. Ilie, lângă mine, vorbește mereu, ca prins e friguri:

— Don Locotinent, nu se poate să nu isbutim. La noapte îi Invierea. Paștele îl facem la aliați.

Pentru o clipă mă copleșesc amintirile... Mă văd copil păcând caii pe malul Ceremușului... mă văd în zilele de Paști... Paștele copilării mele, când cu hăinuțe noi și cu lumânarea în mână, suiam lângă mama cărăruia spre biserică.

Unde erau acum clipele de pace, de sărbătoare, zilele senine ce apropiau om de om, împânzind sufletele într'un văl de smerenie, și iubire, care te făcea par'că mai bun, mai înțelegător pentru păcatele semenilor tăi.

Sufletul meu de copil învia poate pentru ultima oară în acele clipe, care destrămau crud tot ce se închegase în amintiri albe, în gânduri avântate, în doruri care nu mai aveau să fie împlinite nici odată.

Nimic din ce era bun și frumos altădată nu mai exista.

Războiul destrămasese totul, rupsesse fără îndurare toate băerile sufletelor, răscolind până în fund patimi clocotitoare, atavice, care trezeau în fiecare bestia aparent îmblânzită de milenii de civilizație.

Civilizație.

Cuvânt gol, nerod, pe care ploaia de gloanțe și șrapnele îl scuipa într'un hohot de ironie bubuitoare.

Comanda — Inaintel... Trăiască Impăratul!... — mă readuce la realitate.

Locotinentul Prodan, trecând pe lângă mine, îmi șoptește:

— Ne predăm?

Îi fac un semn afirmativ din cap.

Suntem de altfel înțelegi de

Astă noapte pe la orele 1, în timp ce Ilie îngăna o frântură de doină, un soldat a întrebat de mine și a cerut să-mi vorbească. L'am primit și mi-a spus în taină că mă așteaptă căpitanul Niki Sdrubariu peste o oră în cortul comandantului.

Am ascultat ordinul și m'am dus.

Îl cunoșteam pe căpitan din vedere. Fusese trimis la noi numai de câteva zile și se svonise că era prieten foarte bun cu coman-

se întinde o cursă. Și cum tăceam încrunțat, căpitanul Sdrubariu continuă, cu o sclipire de mânie în ochi.

— M'am înșelat asupra duminicilor, locotenente. Acum când îmi cunoști planurile, du-te și mă trădează, căci, fii sigur, prefer moartea, mișeliei.

Am salutat și am ieșit fără să spun o vorbă. Sufletul îmi era biciuit de cuvintele căpitanului.

De două ore luptăm înverșunat.

mult. Când voi striga eu — Înainte! — soldații mei vor înceta lupta și se vor preda.

La o distanță nu prea mare îl zăresc pe căpitanul Sdrubariu, care mă privește ironic.

Gloanțele îmi șueră pe la urechi. Schije cad în dreapta și în stânga, împrăștiând moartea. Vaere prelungi însoțesc fiecare explozie de obuz.

Locotenentul Prodan e rănit la umăr, dar nu cade, ci merge înainte însuflețit de gândul că peste câteva clipe va fi poate între frați.

Când suntem la distanță neme-rită ca să putem trece de partea Italianilor, îmi arunc ochii peste soldații, pe care-i comand, și strig:

— Înainte, copii!

Ne repezim deserați prin ploaia ucigătoare a gloanțelor fierbinți. Soldații mei nu mai luptă. Mișcarea noastră e prinsă și gloanțele care vin din urmă sunt pentru noi.

Mulți cad... Un glonte îmi intră nemilos în piept. Simt arsură unei răni și nu-mi mai dau seama de nimic.

Mă trezesc în sunetul unui clopot. Un junghiu mă ține în piept și-mi întretae respirația.

Aud un zgomot de pași. Capul mi-i greu ca de plumb și ochii îmi ard. Ii deschid anevoe.

Nu-mi dau seama unde sunt. O cameră albă cu paturi la fel de

albe.

Doctori, surori de caritate, ofițeri italieni, se apropie de mine. Mă salută. Unul îmi anină o decorație de piept. Altul îmi strânge mâna. Printre ei căpitanul Sdrubariu, cu ochii înlăcrămați, mă sărută pe frunte.

Nu le pot răspunde nimic.

Și cum ei se duc spre alt pat, îl văd pe Ilie mergând în urma lor.

Il întreb din ochi. Și el, cu lacrimile șuroidu-i pe obraji, se pleacă deasupra patului meu și-mi spune:

— Am scăpat, Don Locotinent. Hristos a înviat! —

Aurel Cerna.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LA „DOUĂ ILUZII”

...povestea mea de atunci se începe cu o petiție către Judecătorul din H. prin care ceream convenita învoire timbrată, să deschid o dugheana cu jucării pentru copiii săracilor... Aud ca acum, vocea sacadată a Judecătorului: ...subsemnatul, cu onoare... îngăduiți deschiderea magazinului de jucării pentru săraci... cu emblema „la 2 iluzii”...

„Bine domnule... dar de ce la 2 iluzii și nu... la 2 măgari...?” întrebă judecătorul, cu surâsul galben al acelora cari pun plasturele ironiei pe rănilor lumii...

„fiindcă lumea are nevoie de iluzii, d-le Judecător și apoi... sunt fără tovarăș.

De astădată m'a privit fără împotrivire, cu gândul că nu sunt nici cel dintâiu nici cel din urmă nebun pripășit în târgul acela...

...Am plecat să atârnam peste dugheană, vechea tablă inconfundabilă cu litere verzi, singurul „activ” rămas din negoțurile mele de altădată, toate cu emblema „la 2 iluzii”...

Pe rafturi roase de carii, am pus micile jucării, ce adusesem cu mine, păpuși de porcelan lucios, animale rău fardate și pitici de acei ce nu voiau cu nici un chip să stea în picioare... Intre ele, păpușa cât un copil, rămasă dela fetița mea moartă...

Mi-aduc aminte că odată a vrut să mi-o cumpere o cucoană... S'a tocmit un ceas să-i vând această biată amintire..., dar n'a luat-o; pentru câțiva lei ar fi vrut să-i

spuie și „mamă”...

Nefăcând târgul, neștiutoarea păpușă a rămas tot cu mine.

Zile după zile se duceau... Dar cei săraci n'aveau cu ce cumpăra iluzii copiilor, iar cei cu dare de mână nu aveau nevoie să se joace.

Lihnit de atâta așteptare, am încuiat într'o dimineată de primăvară dugheana și am plecat după copii, pe maidane trezite de soare, pe străzile unde lumina nu se încumeta... Acolo erau copiii... Seara îi găsea neașteptată, mânăndu-i spre casele lor, cu pas obosit... Alteori îi prindeam când veneau dela școală, oprindu-se la răspântii de drum, pironiți de un gând... un gând din acelea pe cari le-am uitat și noi poate cândva în țara copilăriei noastre...

Pe vremea cea, mai știam să prind în zbor micile lor suflète, vrâjindu-le cu vorbe cari li se păreau porți tainice de lume nouă... Așa au învățat calea care ducea către dugheana mea... Unii veneau aducându-mi bunătați furioșe depe acasă, alții cu lecții grele, pătrunse pentru ei de un mister pe care nimeni altul mai bine ca mine nu se pricepea să-l deslege... Deslegarea îi costa un leu sau doi...

Graiul târgului mă botezase însă clasic: domnul meditator. Dar eu nu cunoșteam în târgul acela, decât copiii...

Dar într'o zi a deschis ușa dughenii, o femeie... În urma ei, o copilă, o fetiță de vreo 13 anișori, împovărată de caete și cărți,

unul din acei copii dragi cari veneau să-mi alunge urâtul cu grijile lor... Ca și cum am fi fost singuri, fetița și cu mine, ne-am prins în mreaja lecțiilor „pentru mâine”...

Intr'un târziu, am simțit privirea femeii, învăluind par'că jocul nostru de copii, păzind în preajma noastră o tăcere tainică... Se făcuse seara... Fetița și-a strâns lucrurile, și mi-a întins mâna, zâmbitoare... Femeea a înclinat ușor din cap, îndreptându-se spre ușe... Apoi, ca și cum și-ar fi adus aminte de ceva s'a întors, și învăluind din pragul ușii odăița stingheră și săracă m'a întrebat: „N'ai și pentru mine... o iluzie?”... Am ridicat privirea... Era atât de frumoasă, ochii îi erau atât de luminoși, încât mi s'a părut că aprinsese cineva o lumină în încăperea aceea mizeră...

„Sau poate vreo dragoste... de ocazie?”... m'a întrebat iar și în ochii ei se încinsese par'că deodată un cărbune de nădejde...

„Le-am vândut pe toate dcamnă, regret”... I-am răspuns ca un negustor amărât, rămas sărac și fără de marfă...

Am crezut că n'o să mai vie niciodată...

Dar într'un asfințit de soare gălbui, a apărut iar în pragul dughenii, de astădată singură... Am venit unul spre altul, ca fulgerați într'o magnetică pornire pătimașe, două suflète cari au rătăcit multă vreme fără să se găsească... Nu era o femeie, era însuși ființa dragostei, care deschisese ușa odăii mele, atunci când nu mai credeam vreodată să vie... Unde rătăcise atâta vreme? Cine era?

Cine poate spune câte zile sau nopți a fost cândva fericit? Soarele asfințit, pleca par'că s'o chema, s'o aducă... Niciodată n'am știut dacă brațele mele spulberau un trup flămând de dragoste, dar când li cuprindeam capul în mâini, îmi părea că ridic din țărână un vis luminat de doi ochi adânci... Intr'o zi mi-a spus! „Am ghicit

cele 2 iluzii, de pe poartă... Am înțeles că ai rătăcit viața întreagă după ele... Iluzia că iubesti... iluzia că ești iubit... De aceea am venit...

Dar copiii sunt mici trădători... Și într'un amurg când dragostea noastră ne dusesse într'o lume care nu mai era aceea a pământului și ne credeam mai departe de oameni, fiindcă eram mai aproape de noi, ușa s'a deschis mai mare și mai încet ca niciodată și în prag a apărut fetița...

A rămas o clipă rezemată de ușa, cu priviri mari albastre în care îmi părea că s'a lăsat un vâl, de par'că toată mica ei ființă s'ar fi cufundat într'insul, într'o umbră care îi acoperise copilăria îmbătrânind-o, urcând peste o punte de ani, cari o apropia de cealaltă femeie, ca de o soră... Și tot în clipa cea, femeia de lângă

mine, s'a ridicat venind spre fetiță, simplă și totodată umilă, toată numai o rugă de înțelegere, coborând aceeaș punte a anilor, spre hotarele aceluia ținut unde visul e una cu păcatul: adolescența...

La 2 iluzii... Sufletele se întâlnesc atât de rar, se despart atât de curând și poate peste ani și ani își mai încrucișează odată căile lor, oprindu-se o clipă în loc la lumina unei amintiri... Pe poteca cenușie a târgului, cele două ființe, ca una singură, s'au pierdut ochilor mei pentru totdeauna...

În noaptea aceea, noaptea din urmă...

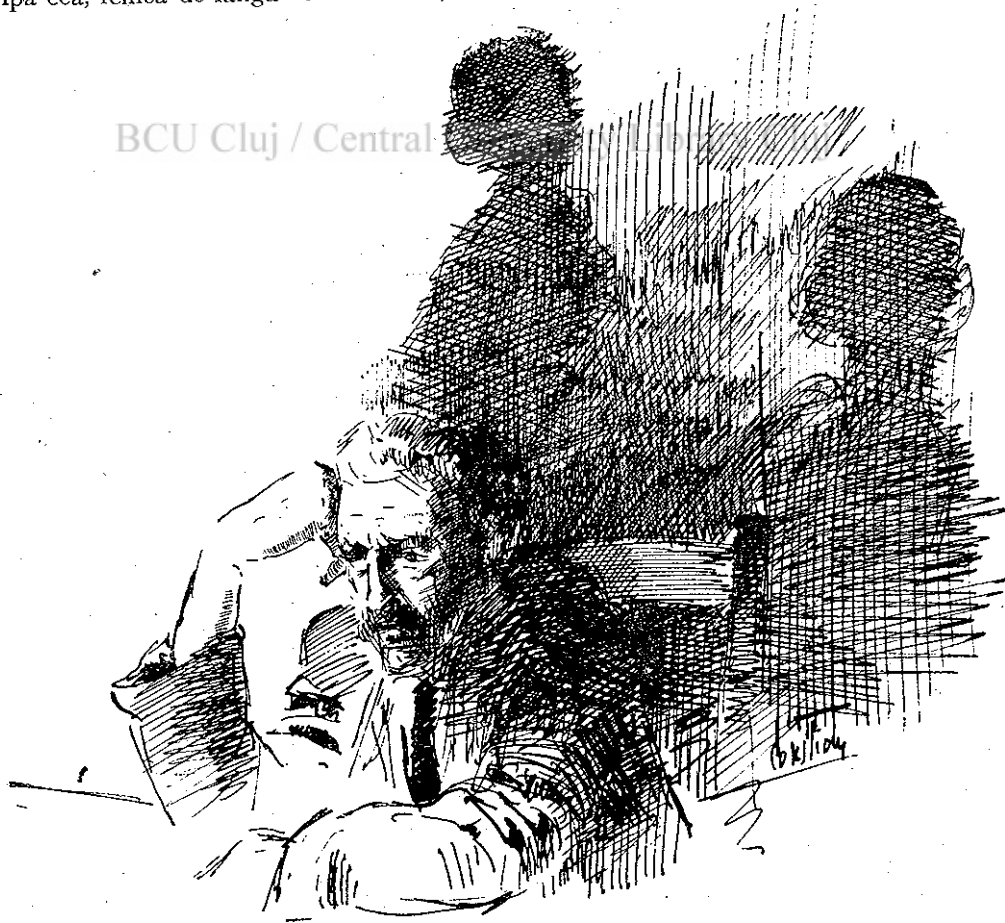
Vântul zgâlțâia neliniștit, privind par'că mereu înăuntru, în odaia goală de suflete, noaptea venise fără lumină, nici eu nu mai eram acolo, undeva în întuneric

căutam iluziile...

De atunci au trecut ani, poate sute de ani, poate numai o clipă... Peste ferestrele mohorâte ale dușenii unde nu mai vinde nimeni jucării pentru copiii săracilor, poate mai spânzură și azi o firmă uitată: la 2 iluzii...

Povestea mea de atunci se sfârșește... sau se toarce mai departe în firul dorului, care mă cheamă spre târgul acela pierdut. Ea trăiește... ea, fetița de altădată poate e astăzi femeia pe care am iubit-o, nemuritoarea căruia anii nu i-au răpit vraja... Umbrele celor două ființe au crescut de atunci tot mai mari, poate vreuna din ele s'a înfrățit cu țărână... Îmi pare uneori că trebuie să mă aștepte, acolo, în odăița cu jucării uitate, la 2 iluzii...

Andrei Madu.

DIN COLO de VIATA

Din clipa în care am primit telegrama m'am simțit cuprinsă de frigurile unei presimțiri neliniștitoare. Prin tot corpul îmi trecea un tremur continuu, pe care îl simțiam pornind din vârful degetelor, prin toată șira spinării până în călcâe. Măinile mele țineau încheștate depeșa, a cărei cuvinte laconice îmi răsunau în cap ca niște ciocane: „Vino imediat. Radu rănit greu”.

Atâta.

În grabă împachetai câteva lucruri și peste un ceas eram în trenul, care mă purta spre nordul Moldovei, unde fiica mea își petrecea sărbătorile la niște rude.

Cu trei zile mai înainte, zile care mi se păreau acum îndepărtate ca ani întregi, primisem vestea fericită că se logodise cu căpitanul Radu B., care, în clipa aceea, poate că....

Nu voiam să mă las purtată de gânduri mai departe.

Radu era un vânător pasionat și scrisorile copilei mele îl zugrăveau în culori, care erau făcute să atragă un suflet de fată, la 18 ani.

Așa că viitorul Irenei mi se părea surăzător și așteptam cu arzătoare nerăbdare clipa sosirii logodnicilor, — când primi vestea zdrobitoare, care mă chema lângă dânsii.

În tren căutam să-mi liniștesc nervii cu gândul că arta medicilor va ști să înlăture un deznoământ tragic. Îmi spuneam că destinul nu poate fi atât de crud ca să nimicească o fericire abia închiegată și tot așa căutam să-mi împac sufletul zbuciumat, amăgindu-mă cu licăriri de nădejde.

Căutam să-mi imaginez înfățișarea lui Radu, pe care nu-l văzusem niciodată. Era desigur înalt, bine făcut, fața arsă de soare și părul negru ca tăciunele.

Privirile mele rătăceau în noapte. În depărtare răsăreau holde de întuneric ici și colo luminate de licăriri singuratic. Erau oare luminile din case unde oamenii vegheau cuprinși ca și mine de presimțirea morții? Nu puteam să-mi închipui că aceste lumini, care apăreau și dispăreau în întuneric luminau calea unor ființe ferice. Inchisei ochii și încercai să ațipesc.

Reușisem să adorm pentru câteva minute? Nu știu. — Îmi amintesc că m'am simțit deodată cuprinsă par'că de o tăcere plumburie. Nu mai auzeam respirația adâncă și greoaie a călătorului din acelaș compartiment — uruitul roților tăcu; totuși trenul gonia prin întuneric și luminile zburau în depărtare. Îmi părea că lumea de până eri se cufundase și că mă avântam prin haos, într'o singurătate fără margini... Și curios că toată această stare nu mă mira ci îmi părea un balsam pentru nervii mei zdruncinați.

Dar toropeala mea fu risipită de un curent rece de aer. Un nou tovarăș de drum intrase așezându-se în fața mea. Eram trează și uitându-mă la ceas văzui că minutarul arăta 15 minute după miezul nopții — așa dar numai un sfert de ceas mă pierdusem în acea cufundare liniștitoare.

Călătorul din fața mea îmi atrăgea acum privirile. Purta uniformă

de căpitan. Înalt de statură, cu trăsături nobile și cu fața întunecată, pe care plutea o paloare ciudată. Așa mi-l închipuisem pe logodnicul Irenei, dar nu atât de palid. Mă simții pătrunsă de fiorii neliniștii. Era un frate sau vre'o rudă a lui Radu, care primise poate o telegramă asemuitoare și care folosea acelaș tren pentru a ajunge la locul nenorocirii.

Această presupunere hrănită printr'o imaginară asemuire, mă cuprinsese atât de puternic încât simțeam nevoia să-i vorbesc vecinului meu pentru a găsi o dezlegare frământărilor. Dar deabea înmugurită, hotărârea mea se împărăștie ca lovită de un zid de răceală, fața de atitudinea închisă a tânărului călător. Stătea tăcut, cu fața brăzdată de o trăsătură de suferință și cu privirile plecate. Această durere vădită mă întări în gândul că suntem legați de aceeaș taină. Par'că porneau unde de atracție dela el spre mine și totuși ceva necunoscut îmi închidea gura.

Și deodată se întâmplă ceva și mai straniu: Călătorul se ridică brusc și îmi făcu semn să-l urmez. Ca la o chemare magică îmi luai valiza mergând în urma lui. Trebuia să pășesc cu precauție peste picioarele întinse ale celui-lalt călător adormit — acest amănunt caraghios mi s'a înfipt puternic în amintire.

Străinul mă aștepta în culoar. Avea capul ușor întors către mine. O clipă mi se păru că cele ce făceam nu aveau nici un senz. Nu era o nebunie să urmezi un străin?

Dacă mă chemase afară spre a mă jefui? Dar atunci, îmi răspunsei, puteam să strig, să trezesc pe ceilalți tovarăși de drum, și totuși simțiam că vocea mi-era sugrumată și nu puteam scoate nici o silabă.

Trenul se opri, ușa fu dată în lături și călătorul pași înainte, după ce îmi făcuse un nou semn să viu după dânsul.

Știam bine că acea stație, unde ne opriseam, nu era ținta călătoriei mele; dar o putere demonică mă stăpânea.

Odată cu noi se coborâseră câțiva oameni, din trenul, care acum gonea iarăși fumegând și puțin în nemărginitul întuneric.

Privi împrejur — conducătorul meu dispăruse, se cufundase în ceață de par'că îl înghițise pământul.

Singură, părăsită, rămăsesem pe peron clântânind din dinți de frig în bătaia vijeliei, care se pornise.

Oamenii gării treceau nepăsători pe lângă mine și nu cutezam să întreb pe vre'unul, de par'că mă simțeam umilită de nebunia ce făcusem coborând la o stație greșită.

Un hamal gras, binevoitor, mă întrebă dacă vreau să trec linia pentru acceleratul de Cernăuți, ce-acee aprobai. Individul răsă semnificativ.

— Se întâmplă! De altfel trenul următor trece abia la șase, așa că e timp berechet.

Mă conduse în sala de așteptare unde un chelner, jumătate adormit, îmi turnă un ceai fierbinte.

Aveam senzația că sunt înghețată până în fundul inimii. Oboșită de moarte și ca biciuită căzui cu capul pe masă.

Mecanic mă uitam la ceas. Era ora unu. După ce sorbi ceaiul mă simți copleșită de un vis nălucitor cari îmi înăbuși cunoștința.

Un zgomot puternic mă trezi brusc. Văzui, în jurul meu oameni alergând neobișnuit de agitați. Șeful gării împreună cu

alți împiegați erau în sala de așteptare la această oră nepotrivită.

Pasagerii gesticulau vorbind toți în același timp, fără înțeles. Insfârșit pricepui motivul agitației. Acceleratul, din care mă coborâsem fără voia mea, deraia se la câțiva kilometri de stația următoare.

Nu se cunoștea încă numărul morților și răniților. Un tren de ajutor plecase într'acolo.

Din nou voi să strig dar glasul îmi era amuțit.

Ce se petrecuse cu mine în noaptea aceea îngrozitoare?

Scăpasem ca prin minune și cu toate că trebuia să mă socot fericită, mă simțeam zdruncinată de această neînțeleasă minune.

Târziu după aceea aflai că tovarășul de drum, care dormise, era printre morți, compartimentul nostru fiind sfărâmat în bucăți.

Treptat amorțeala mea se risipi și încercai să-mi adun gândurile.

Aflând că linia nu este reparată, rugai să mi se caute un automobil, — o putere ascunsă mă îndemna înainte, spre fiica mea.

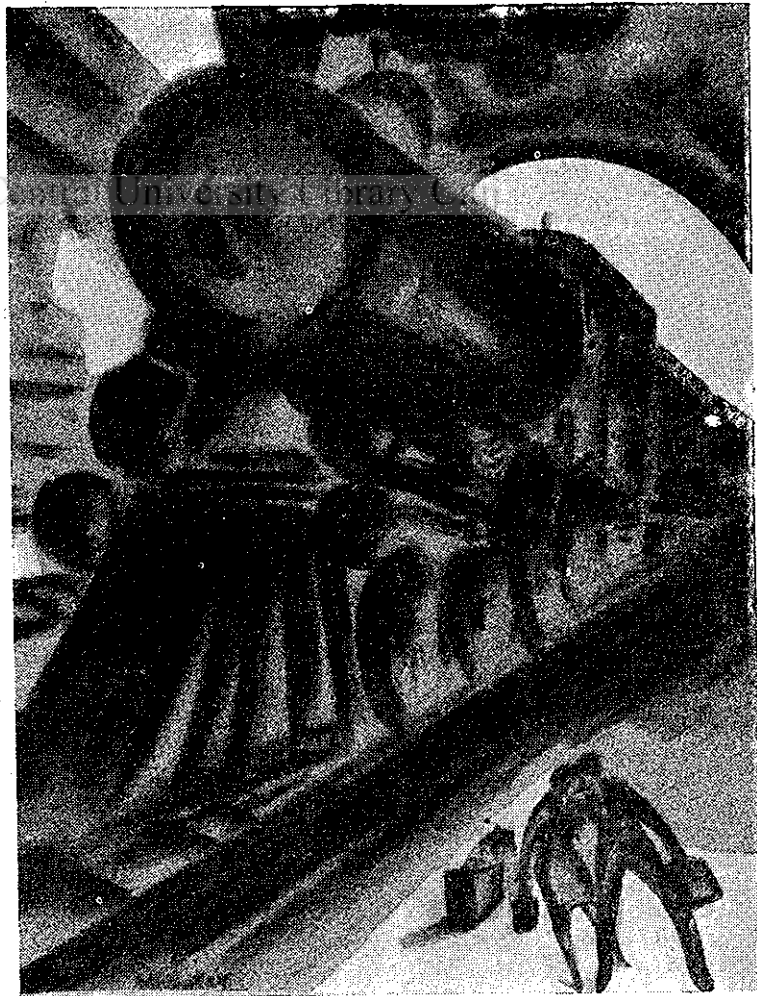
— Unde este Irena? fu prima mea întrebare.

După o noapte nedormită fusese dusă la culcare, dar rugase să fie trezită când voi sosi.

— Dar Radu? întrebai.

Prietenii mei mă îmbrățișară și înțelesei că era mort.

Fusese împușcat din greșeală

la vânatoare. În noaptea aceea murise.

— La ce oră? întrebai eu cu respirația înăbușită.

— Era poate 12, fu răspunsul. Miezul nopții!

Imi părea că aud bătăi de clopot — și tunetul destinului.

Dar nu trebuia să mă zdrobească, trebuia să fiu tare pentru sărmana mea copilă. Irena, din pat, întinse brațele spre mine. O cuprinsei puternic; nu o vedeam în clipa aceea decât pe dansa.

Lăcrămile noastre se împreună. Tot corpul îi tremura și un hohot de plâns sfâșietor o năpădi.

Îi povesti liniștit ceea ce trăisem, descriindu-i scăparea mea stranie.

Ascultă și parcă o pace binefăcătoare o cuprindea cu încetul, deși lacrămile continuau să curgă șiroaie. Mână în mână am stat mult timp așa, fără să vorbim. Abia acum îmi roti privirile împrejur și îmi căzură pe un portret, care atârna deasupra pa-

tului Irenei.

Sângele îmi îngheță în răși, căci acela pe care îl vedeam svelt, puternic și cu fața arsă de soare, era fără îndoială logodnicul Irenei — era salvatorul meu.

Cu o voce străină spusei Irenei arătându-i fotografia:

— El e acela cu care m'am întâlnit.

Tăcute, strânse puternic una de alta ascultam bătăile vieții în inimile noastre.

Maria Corbu.

Orice intelectual poate

colaborarea

Caetele Vieții

povestind întâmplări trăite

In Vinerea Patimilor

O povestire de patimă
vânătoarească, din
zilele noastre

Ziua însoțită de primăvară poartă pe umeri liniștea cucernică a sărbătorilor. Fieea se pregătește, par'că de tristul ceas al îngropării Mântuitorului, iar tăcerea are în ea svon de prohod...

Cineva mă așteaptă afară. E Niculae Spănu. Mă întâmpină cu vocea lui adâncă de bas și cu ton de hotărâre ce nu admite replică:

— Boierule, au venit sitari în pădurea mănăstirei. Hai cu mine!

— Păi bine Niculae, — încerc eu să protestez: E Vinerea Patimilor...

— Da! Și mâine e ajunul, poi-mâine e Paștele. și răspoimâine mai știi și eu ce. Vrei să pleci din Greci și să spui pe urmă că nu te-am dus la sitari?

— Nu! Dar astăseară ași vrea să mă duc și eu la biserică.

— Te-i duce pe urmă și la biserică, dar acum hai cu mine. Hai că se lasă soarele și ne apucă noaptea pe acolo.

Mă supun — nu cu părere de rău — hotărârei luată de Niculae și smulgând pușca și cartușiera din panoplie, pornesc grăbit

în urma lui.

Conacul moșiei Greci își împinge stufișurile de gard viu până în lacul Căldărușani. Coborâm malul și, făcând minuni de echilibru, traversăm lacul într'o luntre îngustă de plop. Pornim apoi prin pădure spre lăstarul mănăstirei.

Întârziată, primăvara n'a avut încă timp să pregătească haine noi pomilor desfrunziți. Printre crengile împletite în rețea rară de năvod se zărește cerul de un albastru sticlos. Imi pierd privirile în înecul de lumină, urmărind sborul planat al unui herete: Lin, descrie cercuri concentrice la început largi, apoi din ce în ce mai strânse. Îi urmăresc înălțarea tot mai lentă, până când devine o neînsemnată pată de cerneală. Obosite, privirile mi s'au înpânzită de lacrimi și se coboară pe pământul ruginit...

Prin arama frunzelor picate de cu toamnă, clipeșc ghiociei și surâd, candido, pâlcuiri de vioarele. Uit de ținta drumului meu, uit de tovarășul care s'a îndepărtat nepăsător și grăbit și îngenunchez în fața pâlcului de flori. Culeg mereu,

până când buchetul a devenit uriaș pentru mâna care-l strânge neputincioasă.

Un fluierat puternic, imperativ, mă face să-mi întrerup îndeletnicirea. Ajuns în marginea pădurei, tovarășul meu mă chiamă stăruitor. Ascund repede, ca un hoț surprins, buchetul și grăbesc pasul. Il găsesc pe Niculae stând pe o buturugă, cu bărbia rezemată în țeava puștii. Statura lui de uriaș a căpătat proporții și se proiectează fantastic pe fondul luminos. Mă așez și eu alături și începem să vorbim alungându-ne oboseala drumului și urmărind rotocoalele leneșe ale fumului de țigară.

Deși a împlinit o jumătate de veac, Niculae Spănu nu pare a avea mai mult de treizeci și cinci de ani. Are o statură de uriaș și o forță de taur. Când îl auzi vorbind apăsător, ai impresia că se tot ceartă cu cineva. A adus din uzinele engleze, unde a lucrat în tinerețe, un duh de ateism.

Gesticulează atât de larg cu brațele sale de titan, încât mă fac mic, mai mic decât sunt, și tac aprobându-l....

Plecăm, infundându-ne în lăstarul roșu din cotul ascuns al bălței. Suntem întâmpinați de tușiuri dese prin cari trecem sgârriindu-se de nuelușe subțiri și mlădioase ce se destind ca niște arcuri, dungându-ne obrazurile cu roșu.

Un sitar svâcnește din fața mea și se înalță greoi până deasupra crengilor; prinde apoi drum liber și se lansează ca o săgeată, paralel cu solul. Il prind în țintă și buibutura trezește ecouri nebănuite în liniștea pădurei. Sitarul a picat ca un bolovan, cu gâtul întins și cu ciocul îngropat în frunziș. După puțin timp, Niculae are ocazia să agate și el un sitar în „aneau”, iar peste un ceas, avem fiecare câte patru păsări greoaie și peștiște atârinate la șold. Cenușiul penelor lor seamănă cu scrumul țigărei; numai ciocurile lungi și ascuțite sunt pătate de rubiniul

bobițelor de sânge.

De acum am eșit la câmp. Icoana peisagiului s'a schimbat aci. Fâșiile de cenușe ale arăturilor se îmbină dungat cu verdele grâului încolțit. Totuși, monotonia culorilor tronează. În pădure erau ghioceli și viorele; în câmp, privirile caută zadarnic însângerarea florilor de mac sau bănușii de aur ai sulfinei.

Soarele este încă sus. Mergem leneși, cu puștile în cumpănă pe umeri. Tovarășul meu îmi arată o groapă adâncă și largă, săpată la rădăcina unui tufan răsleț:

— Știi pentru ce e făcută groapa asta?

— ?!? privesc eu mirat.

— Pentru o comoară!

La privirile mele surprinse, Niculae începe să-mi explice gesticulat și răstit, după cum îi este obiceiul:

— Au făcut-o oamenii din Lipia. De câțva timp, toată pădurea au ghiorlănit-o.

— Și... au găsit ceva? — îl întrerup eu.

— Ce să găsească? — se revoltă uriașul. Și dacă ar fi, comoara e vrăjită, nu poate să o scoată oricine. Eu nu era s'o pățesc odată?

Tăcu un moment, cu umerii scuturați de un fior, apoi urmă:

— Eram tânăr. N'aveam mai mult de douăzeci de ani. Într'o seară a venit Grigore Pușcoi și mi-a spus că se duce să păzească o comoară.

— Cum adică?

Uriașul se infurie de ignoranța mea:

— Eil! Într'o noapte, odată pe an, deasupra locului unde este comoara se ridică o flăcărare roșie. Atunci se zice că „joacă comoara”. Trebuie să faci semn unde a jucat, iar a doua noapte să te duci s'o sapi. Așa și noi atunci seara: Ne-am luat fiecare câte o cazma și ne-am dus la „Crucea Innaltă”. Am stat noi ce am stat de cu seară, apoi am hotărât să păzim cu rândul. Întai m'am culcat eu. Pe la miezul nopții, Grigore m'a sculat, că i se făcuse somn, și am rămas eu de pază. M'am așezat pe o buturugă, în geana pădurei, iar el s'a culcat alături și s'a învelit cu zăghea. Am stat așa ca un ceas, două. Începuse să mă doară mijlocul și m'am rezemat în coada casmalei. Când îmi arunc ochii în jos, ce să vezi? Un epure eșise din pădure și stătea cuibărit, tocmai pe căciula lui Grigore... Am ridicat casma să isbesc, dar abea atunci mi-am dat seama că dacă dau, îl omor pe Grigore. Epurele se uita la mine și nici

nu se mișca. Am lăsat binîșor cas-
mauă în jos și el: băști! a sărit în
pădure. Când l-am sculat pe Gri-
gore și i-am spus că era să-l
omor, și-a făcut cruce...

— Și?

— Am dat-o dracului de co-
moară și am plecat acasă.

Cu ultimile cuvinte, umerii de
de haiduc ai tovarășului meu se
cutremură de același fior tainic al
aducerilor amînte. Mergem un
tîmp tăcuți: el cu fruntea încrun-
tată, eu cu gândurile nelămurite:
„Cum s'or fi împăcînd în conce-
pția acestui necredincios idea
lipsei divinității cu aceia a exis-
tenței spiritelor rele?”

Soarele alunecă nesimțit spre
apus. O turmă de oi paște nătîngă
în sunetul monoton al unui fluier,
înconjurată de jocul sburdalnic al
mieilor. Uriașele ghemuri de lînă
albă și neagră se rostogolesc pe
verdeață ca mînate de ghiara ju-

căușe a unei pisici invizibile. Doi
câini voinici și lățoși ne întîm-
pină și ne petrec cu lătrături duș-
mănoase. Apărînd de după pa-
ravanul pădurei, mînăstirea își
proectează turlele de jar pe al-
bastrul cerului. Lacul se întinde
liniștit și tainic, purtînd dungi de
intunerec și lumină.

— Pe unde mergem Niculae?

— Trecem pe la mînăstire. Am
puțină treabă cu Martinian...

Martinian este chelarul mînă-
stirei și poartă la brău secretul
pătrunderii în taințele butoaer-
lor cu vin. Am auzit de mult vor-
bindu-se de vinul mînăstirei și
acum mă bucur că îl pot gusta.

Pătrundem în curtea vechiului
lăcaș sărînd un gard scund, apoi
urcăm piepș dealul. Pe creasta
acestuia se află o cruce mare, să-
pată dintr'un singur bloc de pia-
tră. Când trec pe lângă ea îmi
fac, creștinește, semnul crucei. Ni-

culac m'a privit lung și îmi spune
zîmbînd:

— Hai pe la chelărie să vedem
ce mai face Martinian...

Intrăm într'o odăișă scundă, cu
ciment pe jos. De-a lungul pere-
ților sunt înșirate bănci lungi de
scîndură. Cîteva pădurari stau în
picioare și discută gălăgios în
iața unor câni albastre de tablă
smălțuită. Vorbele pe cari le ros-
tesc peltic, cu limba împleticită,
mă fac să cred că sunt cam de
mult aici. Se vede că au avut
și ei ceva treabă cu Martinian...

În peretele din fund e o feres-
trică acoperită cu un oblon de
lemn, în care tovarășul meu bate
cu degetul. Oblonul cade brusc
și apar: două mîini păroase, apoi
o barbă roșcată și în urmă doi
ochi întunecoși, ascunși în desișul
sprincenelor. Martinian și-a făcut
apariția. Primesște banii cu un
gest de avar hrăpăreț și ne dă în
schimb două câni mari cu vin.

După oboseala drumului, vinul
alunecă pe gât ca untdelemnul,
urcându-mi sîngele în obraji. Beau
însetat, iar când pun cana pe masă,
Niculae o întinde iarăși lui Marti-
nian, pentru că s'a golit. Jocul se
repetă de cîteva ori. O căldură
moleșitoare mi se revarsă în corp
și o amețelă ușoară pune stăpî-
nire pe mine. Pădurarii pleacă
cîntînd și țînîndu-se de după gât.
Se leagănă grozav și fiecare sus-
ține că numai el e treaz, pe cîtă
vreme ceilalți sunt beți morți.
Multă vreme, cîntecele și strigă-
rele lor se aud îndepărtîndu-se.
Rămînem numai noi doi în ca-
mera scundă.

Niculae mai cere un rînd de câni,
dar vinul nu mai merge, simțim
mai repede nevoia mîncărei... Tot
Niculae descurcă și această pro-
blemă: Ese afară spunîndu-mi să
aștept puțin. Se reîntoarce apoi
cu doi castraveți murați, pînte-
coși și galbeni ca niște obezi.
Pîne n'a găsit, pentru că în Vine-
rea Patimilor, călugărilor nu li
se dă mare lucru de mîncare.
Mîncăm castravete murat și bem
ultimile câni cu vin.

Când ne îndreptăm spre pescărie, soarele începe să-și știrbească discul de crestele dealurilor dela orizont. Un pescar își trage barca la mal și ne cuibărim pe scândurile ei șubreze de vreme, ca să trecem dincolo.

A apus soarele, cerul iacendiat aruncă bogăție de culori peste întinderea apei. Culori vii, ce se destramă înspumate în vârtejul lăptei. Umbra se accentuează însă. În curând, purpura apelor se stinge învăluită în întunec...

O liniște plăcută și caldă pune stăpânire pe mine. Stau plecat pe marginea bărcii, cu privirile confundate în masa adâncă și tainică a lacului și în urechi, cu clipocitul vâslelor. Ce influență misterioasă are apa asupra firei omenesti! Incerc o nelămurită tentație de a mă lăsa să pic în lac. Simt par'că îmbrățișarea lichidă peste corpul înfierbântat de vin și mă plec din ce în ce mai mult. Imi las mâna să se târască prin apă și tot corpul mi se cutremură

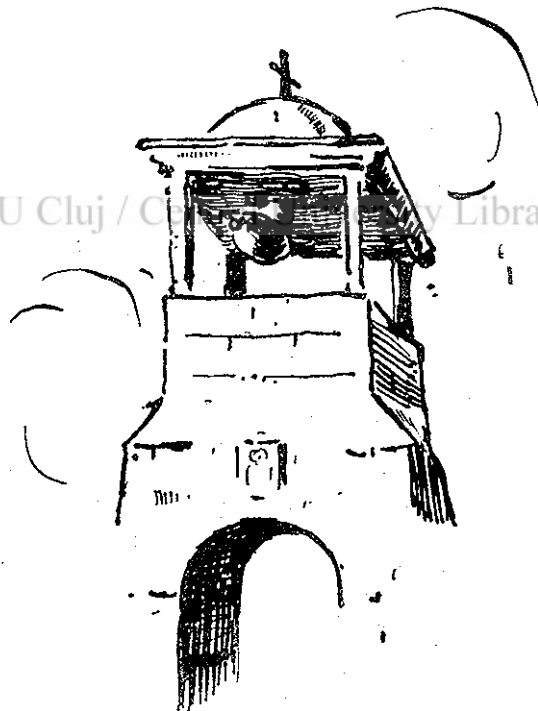
plăcut la senzația de răcoare umedă....

Prin liniștea și întunerecul începutului de noapte, pornesc de odată sunete joase de orgă. Clopotele mănăstirii bat prelung, vestind începutul slujbei.

Imi aduc aminte de măreția sărbătoarei și mi fac cruce. Fără voce, privesc pe fugiș la necredinciosul meu tovarăș. Nu mă vede., Urmărește cu urechea, sborul înalt al unui cârd de rațe..

G. Costin

BCU Cluj / Cluj University Library Cluj

TEDDY

Vrei să afli dacă am avut vre'o aventură în călătoria mea? Nu știu dragul meu.

Cu vremea toată viața devine o aventură tulbure și încălțită.

Aventura cea mai adevărată e, poate, să stai în odaia ta și să te gândești la ceva, sau să-ți aduci aminte.

Luni de zile nu am făcut altceva la Paris. Uneori mă coboram în stradă noaptea târziu, rătăcindu-mă prin străzile pustii.

Locuiam într'un cartier periferic, unde după miezul nopții nu întâlneam nici țipenie de om.

Nu-mi aduc aminte să fi trăit vre'o aventură.

Poate, întâmplarea cu Teddy.

Viața mea e săracă și mizeră. Nu e mult de când femeile mă făceau să sufăr îngrozitor. Urmăream fiecare femeie și ochii mi se aprindeau de câte ori trecea vre'una.

Apoi am învățat că în lumea noastră dragostea e numai o chestie de parale.

Am îndurat mult ca să ajung la această filozofie liniștitoare

Poate se petrec multe aventuri la Paris; dar eu nu știu nimic. Poate nu mai sunt destul de tânăr...

Teddy era un câine.

Un câine ciobănesc, șchiop, care târa după dânsul un picior schilodit.

De ce m'am dus în noaptea aceea cu femeia străină, stăpâna lui Teddy, într'o odaie de hotel; nu înțeleg nici astăzi.

Nu era nici decum o femeie frumoasă sau care mi-ar fi plăcut. N'avea nici cum ziceți voi:

sex appeal. Era atât de îmbătrânită cu o înfățișare atât de jalnică și de mizerabilă încât m'am înspăimântat când am privit-o în tîia oară. Nu-ți închipui că vreau să-ți povestesc o istorie sentimentală, ca să crezi că iubirea apropiului sau compătimirea m'au îndemnat să mă duc cu ea.

Cred că, atunci când m'a acostat, am urmat-o, fiindcă bănuiam în ființa ei o taină de mântuire sau moarte.

Da, am trăsărit văzând o femeie îngrozitoare umblând noaptea prin Paris în tovărășia unui câine șchiop.

Era mică și scheletică, pielea pe umerii obrajilor părea ca de pergament și în locul gurii avea zugrăvit un rânjet sângeros de paliață.

Sdrențele ei sărăcăcioase trădau totuși eleganță.

Purta o blană jerpelită și o pălărie mare de catifea.

Nu era o femeie, care ar fi putut să te atragă, ci o ființă distrusă, ce părea mormanul vre'unei pasiuni ucigătoare; asemenea ținuturile devastate de natură, obrajii ei păstrau urmele nimicitoare ale unei patimi.

Strălucirea ochilor era stinsă. Pupilele te fixau sticlos. Stătea în fața unei tejghele de cafea cu o ceașcă de ceai în mâna înmănușată, sorbind încet băutura. Câinele zăcea apatic cu capul îndesat lângă dânsa.

Nu te poci dumeri câte odată ce atracție exercită un om asupra altuia. Femeia asta însemna pentru mine o femeie atât cât poate un cerșetor trece drept negustor — viața ei se desfășura de acum pe

un alt tărâm decât acel feminin. Simțeam aceasta, totuși fața ei, privirea ei amoroasă m'au prins. Asemenea tuturor celor căzuți pradă unei patimi puternice și privirile acestei femei se pierdeau într'aiurea, adormite, aproape surzătoare ca și cum ar fi zărit priveliște fericită în care merită să trăiești și să mori singur. Așa rătăcitor mi-a zâmbit și mie.

M'am apropiat de ea, privindu-i mâinile îmbătrânite care desbrăcau încet mânușile, dând la iveală unghii bolnăvicioase.

Femeia aceasta m'a atras așa cum uneori mă interesează sălile de disecție sau închisorile. Când s'a ridicat câinele a urmat-o șchiopătând în trei picioare. Un animal schilod mă întristează mai mult decât un invalid fiind nu poate vorbi. Dar atunci nu m'am gândit la asta.

— Teddy, strigă femeia, rămânând în ușa și privind înapoi spre mine.

Am simțit atunci o nevoie groaznică să vorbesc cu această femeie, să-i aflu taină. Simțeam că nu trebuie s'o las de par'că așa fi pândit o aventură. Glasul îi era la fel de curios cât și privirea. Imi părea ceva unic, ceva ce nu se mai poate întâlni și într'adevăr am fugit după dânsa.

Mă aștepta la colțul străzii chemându-mă cu vocea ei spartă, adormită, într'un hotel.

I-am spus să mergem mai bine într'o cârciumă sau cafea, dar ea a clipit din gene, ca un om prea obosit ca să mai stea de vorbă sau să răspundă.

Am intrat într'un hotel dosnic, în apropierea gării. Din păcate

nu pot spune că a fost o aventură picantă sau chiar îngrozitoare, a fost mai mult tristă.

Nu există minuni în asemenea cazuri. A încuiat ușa, a scos pălăria, paltonul și m'a rugat să-i dau o țigară. După câteva clipe i-am știut taina.

Era o morfinomană în ultimul grad care și amețea simțurile cu cantități mari de stupefiante.

Umbla prin odaie făcând pregătiri ca un doctor în preajma operației.

Scutură pe pat conținutul unei poșete enorme, din care ieșiră la iveală o mulțime de fiole, un injector, vată și o sticlă cu eter. În câteva clipe odaia căpătase aspectul unei săli de operații, iar aerul îmbăcsit respiră un miros proaspăt de eter.

Se așază pe marginea patului, ridică rochia deasupra genunchiului arătându-și o coapsă atât de învinețită de împunsături încât părea o pernă neagră de ace.

Își șterse cu eter pielea, rupse vârful fiolei, al cărei conținut îl absorbi în injector.

Apoi, cu o mișcare energetică își băgă vârful acului în coapsă și se injectă, strângându-și puternic carnea cu două degete.

Apoi se așază de-a lungul patului privind tăcută în tavan.

Nu văzusem așa ceva decât în spitale.

Stăteam umil, cu mâinile pe genunchi privind această mizerie care mă înfiora.

Ce durere trebuia înăbușită cu asemenea mijloace? Ce rușine sau frică de moarte? Am întrebat-o ce simte.

Mi-a răspuns liniștită că efectul se vede abia peste zece minute. Avea un fel, obiectiv de a vorbi, aproape un meșteșugit simț de orientare cum îl au numai medicii.

Stătea mișcată, cu ochii închiși, așa putea spune cuminte.

Avea un nas turtit, împrejurul căruia carnea era căzută. Linia obrazului părea lină, numai îngrozitor de slabă.

Când am întrebat-o mi-a răspuns cu ochii închiși că trăește

numai pentru această beție.

Cu doi ani mai înainte fusese măritată cu un dentist.

În cabinetul său se deprinsese cu stupefiantele. La început el mai căută s'o lecuiască, apoi se despărți de ea.

Din când în când îi dădea ceva bani; dar care nu-i ajungeau nici pentru ca să-și cumpere otrava așa că era nevoită să acosteze trecătorii.

Otrava o căpăta dela un farmacist din periferia orașului.

După câteva minute o coprinsese un tremur.

Se așază în pat spunându-mi că de acum se simte bine, și într'adevăr ca la o păpușă magică, la care i s'a învățit resortul, ochii prinseră viața, căpătără strălucire, fața i se îmbujoră, mișcările devenită vioaie, chiar vocea căpătă timbru; râdea și vorbea într'una.

Nu am mai văzut nici odată o asemenea schimbare.

Am rugat-o să-mi povestească ceva din viața ei.

Incepea cu un oarecare roman la fel cu atâtea altele.

Despre clipele de nefericire care o făcuseră prada morfinei, nu mai putea să-și amintească.

Mă sprijini de masă și tăcui. Era atât de îngrozitoare atmos-

fera aceia de eter care cuprinsese odaia și scheletul de femeie culcat pe pat, povestindu-și viața cu înțetăieri de râs isteric!

La treisprezece ani se dăduse unui matelot, totuși nu-și înșelase nici odată soțul.

Mi-a mărturisit că nu are mai mult de douăzeci și patru de ani.

Nu-mi venea să cred.

Părea de aproape cincizeci.

Ca să mă convingă începu să caute o legitimație. Începu să vorbească tare, de par'că ar fi fost cuprinsă de febră. Din odaia vecină bătu cineva în perete. Nu se lăsă intimidată ci, sub efectul veninului, începu să răză ascuțit despre tot felul de lucruri imposibile.

Îmi vorbi de prima ei aventură de stradă.

Apoi altele, ca un șuvoi neconținut de cuvinte.

Deodată tăcu, căzând grămadă, de par'că ar fi fost cenușă. Cu un surâs rătăcitor și ochii închiși, stătea culcată pe pat.

Efectul morfinei trecuse și acum dormia.

Mă apropiai ușor și pusei pe marginea patului cei cincizeci de franci, pe care îi aveam la mine.

În clipa, în care pusei mâna pe clanța ușii, simți ceva greu mișcându-se în spatele meu.

Rămăsei locului înspăimântat; câinele ciobănesc, șchiop se târă de sub pat afară.

Îl uitasem. Se vede că era deprins să se ascundă de câte ori venea cineva.

Câinele stătea în mijlocul odăii nemișcat, cu ochii sclipind ca și cum ar fi pândit o pradă.

Mă privi, apoi se întoarse încet spre femeia adormită, uitându-se la ea cu o duioșie, care, credemă, m'a pătruns.

Nu știu dacă poți înțelege că nici odată în viața mea nu m'am simțit umilit în așa fel. Uitasem cu totul de câinele acela care mi se părea că fusese tot timpul martorul acestei mizerii omenești a târguelii noastre și al cuvintelor ei fără șir.

Îmi părea că stătuse să ascu-

te tot ce se vorbise, că luase parte la toată această ticăloșie ome-nească.

— Teddy! l'am strigat.

Câinele însă, nu veni la mine ci mă privi numai înțelegător și cu băgare de seamă ca unul care a văzut multe, știe totul; dar nu spune nimic, fiindcă e în zadar să vorbești cu oamenii.

Se uita drept în ochii mei și fui eu acela care coborâi privirile.

Incredințându-se că stăpâna lui era culcată se așeză de pază înaintea patului. Pe semne că totdeauna când femeia cădea în somnul adânc al morfinei, câinele venea, pândind să nu fie ucisă.

Simțeam că, dacă voi face un pas, se va arunca asupra mea.

Plecai fără ca animalul să se fi mișcat.

Pe scară, și chiar pe stradă simțeam în spate urmărindu-mă această privire de câine. Era o senzație oribilă...

E asta o aventură?

Nu știu.

Inchipuieți acum: după două trei zile, într'o cafenea, simți deodată pe genunchii mei capul unui animal...

Era Teddy.

Se gudura, bucuros de a mă fi recunoscut.

Femeia era ascunsă undeva în

obscuritatea cafenelii.

Câinele mă privi prietenos și se îndepărtă încet...

Nu e ciudat? Și mai ales animalul acesta șchiop...

Inchipuieți că de multe ori mă trezeam cu el pe stradă, sărindu-mi înainte și gudurându-se.

Ajunsesem atât de departe încât coteam pe o uliță laterală când îl zăream.

Am părăsit orașul mai curând decât plănuisem.

Poți să râzi de mine dar sufeream în orașul acela străin din pricina unui câine, care știa de mine...

Alexandru Marai.

din

CAE T E U albastre

...redacția e la etajul al cincilea. Ascensorul fiind mai totdeauna oprit la al patrulea colaboratorii în spe urcă găfâind cele 1001 de trepte, așa că mulți din cei care ajung la noi, vin sau pleacă bolnavi de inimă... Iea, după ce ne încredințază de talentul lor... și manuscrisele.

fabrica noastră de scriitori nu are coșuri pentru manuscrisele înapoiate deoarece înainte de a ajunge la coș acestea trec printr-o întregă filieră, care le cizelează, le ortografiază și le interpretează...

am primit până acum 720 poezii, 900 de nuvele, 15 romane istorice, și 6 întâmplări trăite bine și scrise prost; dar și povestiri rău trăite dar bine scrise, copiate depe inimă... albastră.

acestora le vom face loc în coloanele „Cactelor Vieții” înghesuind pe scriitorii mici printre cei mari, astfel ca nimenea să nu rămâie pe jos ca la tramvaiu.

pornind de la gândul ca oricine poate citi, poate și scrie rugăm pe cei ce nu se citesc în paginile noastre să nu se desurajeze și să ne mai scrie odată...

deunăzi a intrat la redacție o fetiță și oprindu-se la ușă a fluturat o coală ministerială pe care, când am vrut să i o luăm din mână, s'a speriat și a vrut s'o ia la fugă.

am alergat după ea pe scări și după două sute de trepte am reușit s'o prindem și să punem mâna pe un manuscris prețios... Erau două pagini rupte dintr'un caet de însemnări zilnice, pe care domnișoară le furase dintre scoarțele învelite în hârtie albastră.

aceste caete, care se află acum închise cu grijă în casa noastră de hârtii, sunt scrise cu slove frumoase, miutate într'o senzibilitate rară și punctate cu un ascuțit spirit de observație.

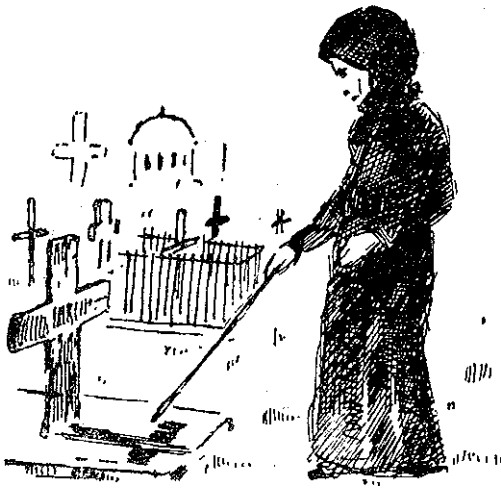
din cele ce ne vom îngădui a da la iveală cititorii se vor încredința că mica scriitoare are sânge de mare artistă.

această bănuială ne-a fost de altfel confirmată. „Caetele Albastre” desăvîșindu-ne că domnișoara Ada Moldovanu e descendența uneia dintre marile noastre artiste dramatice...

pentru a nu influența cetitorul în judecata lui asupra întâmplării ce urmează punem două puncte;

O a r b a a

Alaltăeri am văzut o muscă pe nasul unui domn în tramvaiu. Imi vine să cred că e primăvara, atât e de bine și de plăcut afară. Aș vrea să arunc cât colo paltonul și cărțile și să alerg undeva, departe, pe câmp... Dar copacii sunt desfrunziți și nici un mugur n'a îndrăznit să-și arunce haina cafenie de iarnă...

Mă întorceam dela școală. Era ora patru după amiază. Pe strada Maria Rosseti, o femeie bătrână, oarbă, mergea încet, dibuindu-și drumul cu bastonul. În fața ei, pe marginea trotuarului, se ridica un stâlp gros de telegraf. M'am oprit în loc să văd ce se va întâmpla. Bătrâna venea deadreptul spre stâlp. Însă umbra, pe care o lăsa stâlpul o făcu să simță că e un obstacol în față și oarba încetini din ce în ce pasul, până când, în fața stâlpului, se opri cu totul. Intinse mâna și văzând ce era, porni mai departe bombânind.

Abia făcu câțiva pași și se împiedecă de o grămadă de pietriș,

aruncată în dreptul unei porți... Văzând că nu mai poate înainta, începu să strige din toate puterile, însă glasul i se pierdea la zece pași. Pe stradă nu era nimeni. Alergai spre dânsa și luând-o de mână o dusei de cealaltă parte a trotuarului.

Imi spuse că vrea să meargă la Schitul Darvari, Mă hotărâi s'o conduc...

...Avea niște galoși mari, cu vârfurile răsucite în sus, o fustă lungă neagră cu volănașe jos și un fel de macferlan scurt pe deasupra. Pe cap purta o broboadă măslinie și înverzită de vreme. Fața ei smochinită și pământie, semăna la culoare cu o bucată de miez de pâine neagră și uscată.

După ce făcurăm o bucată de drum fără să vorbim bătrâna păru deodată neliniștită:

— Maică, da' unde mă duci? Să nu mă duci prea departe — păcatele mele — că pe urmă cum mă mai întorc eu înapoi?

În zadar căutam s'o liniștesc, spunându-i că nici nu am ajuns

încă în stradă pe care o căuta. Oarba nu voia cu nici un chip să mă creadă, ci căuta să mă convingă că am trecut de schit și pipăia îngrijorată caldarâmul cu bastonul ei noduros ca un toiag de vrăjitoare. Atunci am luat-o cu binișorul și i-am spus că și eu merg la schit.

După multă chibzuială, bătrâna mă crezu că o duceam pe drumul cel bun și iuți, pe cât o lăsau puterile, pașii.

— Aș vrea să ajung la schit înainte de închiderea bisericii, îmi spuse ea, să-l gădesc măcar pe paraclicer acolo.

— Nu poci merge mai repede, mătușă?

— Nu pot maică, că sunt bolnavă. Am dormit astă iarnă fără foc în casă și m'am îmbolnăvit.

Când să traversăm strada Schitului Darvari, abia eram la marginea trotuarului și o mașină trecu în goană prin fața noastră sunând puternic. Bătrâna se dete cu câțiva pași înapoi. Când mă întoarsei spre ea, era atât de transfigurată, încât mă speriai. Clipea repede și i se vedea albul ochilor stinși. Nu putu să rostească decât două cuvinte:

— M'am speriat.

Mă mirai. O ființă care nu mai putea spera nimic, căreia viață trebuia să-i fie o povară, să se teamă într'atâta de moartea!

Intrarăm în curtea Schitului. Un preot vorbea cu o femeie lângă ușa bisericii. Bătrâna mea era convinsă că o dusesem în altă curte. Ca s'o încredințez că am ajuns, spusei părintelui care tocmai venea spre noi:

— Uite părinte, spune-i și D-tă suntem la Schit...

— O știu imi șopti părintele... Are un fiu îngropat în curtea bisericii. Vine în fiecare zi să-l vadă...

Priveam la bătrâna, care se apropiase, să mângâie pe literile ce nu le putea citi, numele pe care, simțea săpat acolo, ca în sufletul ei...

Ada Moldovanu.

PLEACA CIRCUL...

Prin floarea de salcâm, ploaia trecea ușoară scuturând petale albe. Lumea alungată de prevestirea norilor grei fugea spre adăposturi sub biciuirea tot mai aprigă a stropilor de apă. Refugiata sub un umbra: așteptam tramvaiul. Eram cu o bluză fără mâneci, în pantofi ușori de tenis, cu părul ud learcă. Fiorii frigului prinseră să mă pătrundă. Cineva se aproprie.

— Dudaie, vă pot da umbrela mea.

Din capătul străzii tramvaiul venea înșfârșit.

— Mulțumesc!

Scuturându-mă de apă, mă urcai. În urma mea acela care îmi vorbise. Eram aproape singuri în tramvaiul care înainta alene. Îl privi. Avea ochii zâmbitori, plini de o neînțeleasă chemare.

M'am coborât la prima stație, prada unui îndemn mai puternic decât dorința. Îmi bătea inima. De ce?

Din pragul casei o voce duioasă mă întâmpină.

— Unde ai fost până acum, fetița mea?

— M'a apucat ploaia, tată.

Aruncai mîngile și racheta.

— Tată, mergem diseară?

— Dar plouă, fetiço!

— Nu, tată, mi-ai făgăduit că mergem.

Îl mîngăiai. Din prag priveam grădina amorțită de ploaie.

— La ce te gîndești, fetiço?

— La nimic, tată.

Minșisem. Mă gîndeam la ochii zâmbitori, care mă mai urmăreau.

Incepuse să se însereze. Îmi lăsaî capul pe umerii tatei. Nu știu cîtă vreme am stat așa, cu gîndurile aiurea, departe de priverile calde, care mă învăluiau. Într'un târziu întrebai:

— Mergem, tată?

— Da, fetiço.

Porni ca o furtună prin odăi. Mă îmbrăcai privind-mă în oglindă. Pentru întâia oare m'am întrebat dacă sunt frumoasă

— Gata, tată?

Îl luai de braț. Afară cerul era greu de stele și senin. Străzile tăceau. De departe se auzea fanfara circului. Intrarăm. Zgomotul mulțimii mă trezi ca dintr'un vis. Răsună gongul. Angelo, celebrul acrobat, apăru într'un tricou de un roșu aprins. Lumea bătea din palme ca nebună. El, în mijlocul arenei, răspundea cu acelaș zîmbet... Obrajii îmi ardeau. Batista strânsă până atunci în pumn îmi alunecă.

— Haidem, tată.

Ne strecurarăm prin mulțimea, care delira. Respirai lung în noaptea jilavă. Pornirăm pe acelaș drum, ducând între noi o tăcere greoaie.

— Tată, mi-am pierdut batista. Vin îndată.

Fugii repede înapoi ca și cum m'ar fi așteptat cineva. Intraî în circ...

— Bună seara, duduie.

Acelaș glas, aceeaș privire ademenitoare.

— Cum te cheamă?

Întrebarea mi se păru absurdă, ridicolă.

Tăcui. Îmi întinse mîna prietenește:

— Angelo.

Mă ferii.

Singur în noapte, tata mă aștepta... Voiam să plec...

Mă înlanțui cu un gest... Fugii... Ajunsei găfâind la locul unde-l lăsasem pe tata... Mă aștepta...

— Ai găsit batista, fetițo?

— Da tată...

Am stat toată noaptea pe marginea ferestrei, așteptând par'că să-mi spuie cineva:

„Bună seara, duduie”...

Îi rosteam numele rar, șoptit, cu înfrigurări și bucurii fugare. Pe neașteptate, îmi veni gândul, că circul va pleca... Și atunci? Un gol, în care se năruiau toate dorințele...

A doua zi, fără să vreau mi-am spus tare gândul care mă chinuise o noapte întreagă.

— Tata, când pleacă circul?

Mă privii surprins. Dădu din umeri. Nu știa.

Ziua trecu înceată, grea, plictisitoare. Ora începerii spectacolului se apropia. Îmi venea greu să-i spui tatei, că-l las singur... Dar, trebuia... Aveam în trup o neliniște de furtună, sângele îmi năvălea în inimă, îmi simțeam tâmpilele svâcnind puternic. Mâinile-mi striveau un ciucure alb de salcâm.

— Tată, în seara asta...

Simții, săgetarea dulce a ochilor nedumeriți

...am să lipsesc de acasă.

— De ce, fetițo?... Adică nu, mai bine du-te...

...Eram în stradă, departe de glasul trist al tatei, de jețul care avea să-i adăpostească insomniile... O umbră se desprinsese din noapte. Îmi era frică. Trecui prin străzile întunecate, singură, gonită doar de un gând. De departe văzui

numele lui chiamându-mă ca o lumină de aur în restrîștea nopții: Angelo...

— Bună seara, duduie...

Mergeam, alături tăcuți. Îmi simțeam numai mâinile, înghețate, prinse puternic între ale lui.

Îl auzi ca prin vis vorbindu-mi de Italia, țara soarelui și a dragostei.

— Cara, de ce taci?

Eram atât de fericită!

Trecuseră câteva săptămâni. Într'o seară mi-a spus:

— Cara, peste câteva zile plecăm la Neapole... vrei să vii cu mine?

— Da, Angelo.

Undeva, poate în sufletul meu, se stingea un zâmbet blând, zâmbetul ochilor cari își așteptau fetița. Copilăria murea. Mă întoar-sei acasă. Îl găsi în acelaș jeț, ațipit, așteptându-mă. Avea tâmpilele scobite de bătrânețe. Privirile palid luminate aveau să privească de aci înainte într'o singurătate fără sfârșit, pe care numai moartea o va împăca.

Fiecare cuvânt al lui Angelo mi se lămurca abea acum. Avea să pregătească un pașaport pentru amândoi... Vom pleca fără să știe nimeni... Aș fi vrut să adorm, să nu mă mai gândesc la ziua de mâine. A doua zi la noapte trebuia să ne întâlnim...

M'am dus cu un ceas mai de vreme la spectacol. În fața mea, o femeie îmbrătată în alb cu un trandafir galben prins la rochie. Îmi păru rău că nu am și eu o floare. Angelo intrase în arenă. Aplauzele mulțimii mă dureau. Femeia își smulse trandafirul și îl aruncă.

Angelo îl ridică, mulțumindu-i cu acelaș surâs... Mă aștepta la ușă, distrat. Îmi spuse că pașapoartele vor fi gata în câteva zile. Trebuiau scoase separat. Nu avea timp să mă însoțească până acasă.

A doua zi obținui pașaportul. Veni cu el acasă, ținându-l ascuns, ca pe un lucru de furat. Privirile mele triste, căutau, par'că, să-și ia adio dela lucrurile, până mai eri dragi.

— De ce ești tristă, fetițo? Ce ai?

Lacrimile îi erau înecate într'un zâmbet.

— Nimic, tată!

Mâinile lui bătrâne mă dez-mierdau zadarnic...

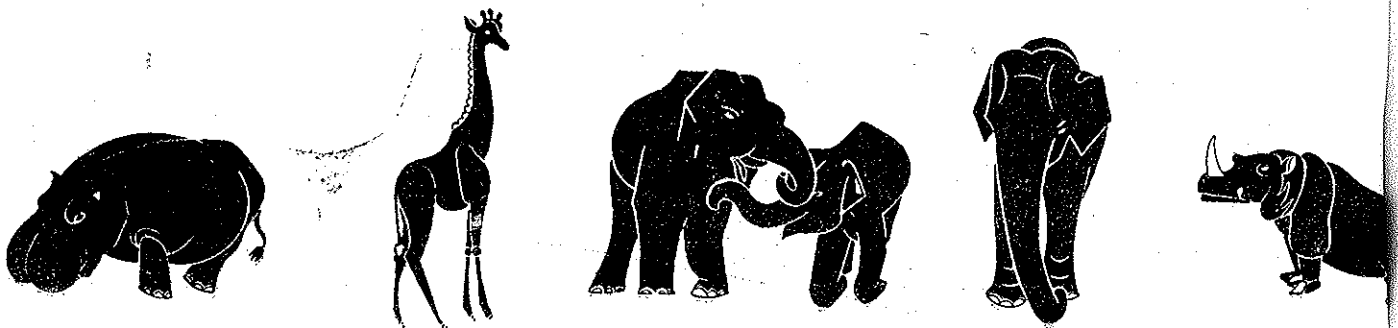
Angelo amâna mereu plecarea totdeauna cu un zâmbet echivoc în colțul buzelor. Femeia cu trandafirul galben era nelipsită dela spectacol. În fiecare seară, el își prindea la butonieră trandafirul aruncat de necunoscuta în alb. Și într'o zi văzui ochii, pe care îi credeam ai mei, mângâind trupul, care îi arunca trandafirul.

Din seara aceea nu mă mai duse la circ. Mă amăgiseră și zâmbetul, și ochii, și numele lui. Stăteam acum ore întregi în jețul din balcon. Într'o zi auzi pe stradă un huruit de camioane. Porni spre poartă. O fulgerare dureroasă, îmi sclipi în gând.

Pleacă circul!...

Mă rezemai de poartă. Știam și acolo în una din cămăruțe, era Angelo.

Sgomotul se îndepărta. Deschisei poarta. Literile mari zugrăvite pe ultimul camion se pierdeau ca (Citiți continuarea în pag. 35).

Concursul de roman al „Caetelor Vieții”

Va urma...

Publicăm primul capitol din marele roman al »Caetelor Vieții« intitulat »Va Urma«.

Acest roman n'a fost încă scris de nimeni. Un scriitor a imaginat primul capitol și ne-a lăsat în pană. Ca să-l ducem mai departe, facem apel la cititorii noștri, rugându-i să scrie capitolul următor până la un punct de răspântie de unde îl va continua un al treilea până la un alt punct și așa mai departe.

Vom publica cea mai sugestivă, mai interesantă și mai bine scrisă dintre versiunile primite pentru capitolul următor. Romanul va fi continuat în acest fel prin colaborarea unuia dintre cititorii noștri. Nu vom face loc, în fiecare număr al »Caetelor Vieții« decât unei singure versiuni. În total, acest roman cu titlu simbolic va conține 12 mari capitole iar autorii își vor păstra drepturile la editarea romanului. »Va urma« în volum separat. Deocamdată fiecare autor va căpăta drept compensație un abonament anual la »Caetele Vieții«.

Se iau în considerație numai versiunile care vor fi însoțite de cuponul de mai jos, completat exact.

Sperăm că acest original concurs va găsi ecou în fantezia și spiritul cititorilor noștri și vom putea da la iveală ceva inedit și fantastic în ceace:

Va urma...

„CAETELE VIEȚII” Capitolul II al romanului „Va urma”

Numele

Adresa

Pseudonimul

La urma!

Metropola își revărsa torentul vieții de noapte în pâlcuri de lumini și culori stridente, sub fulgerarea cărora oamenii forfoteau necontenit, îmboldiți de dorința aprigă a evadării din carantina unei zile de muncă.

Elanuri frenetice de jazz trâmbețau în stradă spectacolul plăcerilor, la care destinul împărțise de-acum toate biletele de favoare. Cei rămași pe din afară își cumpărau cu moneda falsă a imaginației, plăceri neîngăduite înfășurându-le cu grije într'un vis subțire, pe care îl duceau în vreo periferie surghiunită. În odăi vitregite de lumină, unde asemenea unor flori presate într'o carte veche, toate aceste năzuinți plăpânde, se vestejeau printre zile de trudă lăsând în urma lor o adiere amară.

Ca un joc brusc de umbre și lumini luxul și mizeria spețiau sufletul Alidei, făcându-l să tresară, și cuprins de o neliniște chinuitoare, să trezească rațiunea, deși îi cunoștea atât de bine acele banale cuvinte de împaciuire ce amăgesc copii când au devenit mari; invidie, gelozie, dorinți. Ziua îi amorțeau gândurile. Era doar un manechin, nu voia să fie decât un manechin adevărat, icoană vie într'una din acele bisericuțe unde femeile veneau să-și închine trupul unicei lor divinități: moda. Vestalele veacului, manechinele aduceau zilnic ofranda lor de surăs și mlădiere în acele sanctuare ale modei, făcând mătăni. grațioase în fața semenelor, rugându-se cu gesturi largi și pline de

armonie pentru cele vitregite de natură... Grația, suplețea și dorul aprig de viața al atâtor ființe—și păpuși vii în sarabnda fantastică a lumii, erau aruncate în cumpăna acestor amazoane care puseseră stăpânire pe noaptea pământului: femeile.

Dar toate aceste vise turburătoare mureau peste zi. Devenea un manechin, o păpușe goală de suflet care își vindea grație și surâsul pentru o searbădă bucată de pâine.. Nepăsarea lumii îi amorțea simțurile și visul și atunci știa parcă să se miște și să zâmbească mai frumos ca alteori era un adevărat manechin... Ghicea asta în plăcerea celor ce o admirau și era doar atât de greu să smulgă femeilor un moment de admirație pentru „ea” numai pentru ea.

Adeseaori când ele veneau însoțite de bărbați, simțea cum grație ei ca o umbră invizibilă plutește între ei, îi desparte o clipă și cum se depărtau, el ducând la braț femeia urâtă și în suflet umbra ei de păpușe...

Acestor femei, care îi invidiau grația atunci când de pe umerii ei alunecau armonice falduri de mătase, ar fi vrut uneori să le dăruiască ceva din „ea”, din vraja ceea care simțea ca să pierde în silueta trupurilor diforme, alteori era cuprinsă de-o ne bună dorință, să le smulgă acele false mantii de splendoare, care mascau un trup la fel de diform ca și sufletul lor...

Dar cu fiecare zi care se sfârșea îi se părea că leapadă odată cu vestimentele de lux o iluzie și rochia

ei umilă, rochia de toate zilele o înăbușea, îi zugruma surâsul evaporându-l într-o tulburătoare nostalgie...

Mai mult ca altădată, în seara sta o urmăreau tot felul de gânduri în drumul spre casă — acelaș drum, după o zi la fel ca altele, spre aceeași pereți cu cadre moarte, care fluturau mereu acelaș zâmbet incremenit.

În urma ei, auzi deodată pași grăbiți. Cineva o urmărea. Își închipui că e iarăși unul din acei copii ai trotuarelor, care la o încruntare de sprâncene dispăreau ca potârnichele... Astăzi era prea obosită ca să mai reacționeze, simțea nevoia să aiba un om alături de dansa, oricine ar fi fost...

— „Domnișoară Alida...”

Se opri brusc. Glasul îi părea cunoscut. În fața ei se profila silueta svelta a unui tânăr, ce părea oarecum intimidat de propria lui îndrăzneală. Îl știa. Era logodnicul unuia din frumoasele credincioase ale muzeului modei. Îi văzuse în ultimul timp mereu împreună, și fără voia ei rămăsese de fiecare dată uimită de contrastele sufletești ale acestor două ființe, care aveau să-și contopescă năzuințele printr-o formalitate: căsătoria.

El avea ochii vii, și adânci, o frunte largă de visător și toată firea părea par'că într-o continuă frământare, melodioasă totuși, ca și cum ar fi căutat o neînțeleasă armonie în tot ce-l înconjura, în oameni, în atmosferă...

Ea era frumoasă, atât de frumoasă încât să nu aibă altă oglindă decât chipul ei... Dar o fată bogată își putea cumpăra visul de mâine al unui muzicant genial dar sărac... Toate aceste întrebări pe care și le pusese în trecut Alida, fără să vrea, o fulgerară deodată văzându-l atât de aproape:

— Trebuie să-ți vorbesc, Alida... M'am despărțit acum de logodnica mea... și după câteva minute de șovăire adăugă: pentru totdeauna. Nu mă întreba, cum îndrăznesc și de ce ți-u să-ți vorbesc tocmai

07.11.1944. 1944.1944

Eduard Braun

D-tale... Vino, te rog, vei înțelege pe urmă totul.

Alida nu își putea lămuri această bizară acostare, lipsită de antecedentele protocolare... Nu schimbaseră până atunci decât câteva priviri, nu apăruse până atunci în fața lui decât ca mamechin...

Îl urmă totuși într'un mic local din apropiere, unde erau fericiți de curiozitatea oamenilor și de zgomotul infernal al muzicii... Alida se gândea, dacă întâlnirea lor era o împlinire sau o dorință împlinită.

Andrei uitase o clipă prezența ei, dus de gânduri, desigur la logodnica lui, în mediul acela de lux și sgomot care contrasta izbitor cu masa modestă, asupra căreia îi erau acum așintite privirile.

— Simțeam că mă înăbuș. Tre-

Nici o fibră de înțelegere, de sentiment nu a tresărit... Ce era să fac?... m'am simțit atât de singur buia să fug de acolo, înțelegi D-ta? trebuia... Și-au bătut joc de mine, de tot ce am mai sfânt, de muzica, de cântecele mele... Nopti întregi a trebuit să-mi prostituez muzica, să o dau hrană simțurilor lor nășăioase de dans și desfrâu mascat... Devenisem un cabotin pus acolo să tortureze pianul cu cele mai stupide melodii sau strâmbând pentru plăcerea lor cele mai dragi cântece... Nu voiau să înțeleagă, nu voiau să știe nimic... Pentru banii lor voiau totul... Mă cumpăraseră... înțelegi?... mă cumpăraseră. Înțelegi Alida?

— Dar ea? întrebă Alida încet.

— E la fel cu ceilalți, e tot atât de departe de mine... N'a priceput nimic din zbulciul meu... Mi-a spus că „îi stric dispoziția”...

între ei, atât de caraghios și de ridicol, încât am fugit... Am înțeles că nu eram acolo decât un exemplar de lux, un manechin...

Alida tresări, ca o pasăre rănită... Parcă cineva smucise crud, coarda propriei ei existențe și acum vibra dureros în gol, într'un ecou prelung de compătimire și orgoliu... Cât de egoist era fiecare în durerea lui... Se disprețuia pe el ca manechin de lux, și printr'un joc al hazardului se întâlnea acum cu un alt manechin, un manechin de lux, alături de un manechin de mizerie...

Andrei simți pe buzele ei fluturarea unui zâmbet rănit, o crispare sângeroasă de gânduri ucise.

— Iartă-mă Alida... căutându-mă pe mine, te-am pierdut, fără să vreau, pe D-ia. Din păcate ne mișcăm cu toții ca niște fantoșe, prin sforile ascunse ale acestui teatru

de păpuși, care se cheamă societate... și ne prăvălim în aceeași mizerabilă cutie, atunci când această sforărie convențională se deștramă... Ce importanță are dacă suntem din cârpă sau din mătase, cui îi pasă de confecțiunea noastră interioară.

Voiam să fiu un om, Alida; dar în clipă când avântul meu sufletesc, chemarea aceea de armonii m'a ridicat din bezna necunoscutului pe scena socială am simțit că nu mai eram eu, că devin o biată jucărie a sforilor capricioase după care trebuie să joc și să mă mlădiez...

Andrei tăcu, ca și cum ar fi vrut să citească un răspuns în ochii mari și senini ai Alidei.

— E poate mai trist să fii un manechin, din care nimeni niciodată să nu bănuiască un suflet pe moarte, spuse încet Alida... Ma-

nechinul cântă, râde, plânge, se strâmbă și face tuturor grații, e oglinda vrăjită a unei lumi care căuta să materializeze frumosul, și biciuirea acestui joc iluzoriu, apasă, îți înăbușește fără încetare sufletul!

Poveste banală dar tragică.

Văzând că e inutil să te mlădiezi după cei din jurul tău, că e păcat să-ți întortochiezi simțirea, începi să te strâmbi după dânsii... De multe ori, când văd în fața mea câte un parvenit care încearcă că cumpere frumusețe pentru vreun cimpanzeu de femee, fac grații caraghioase și ei stau cu ochii holbați, îmi fură gesturile și le poarta mai departe în lume... Aceasta e răzbunarea mea. Strâmb lumca... Deunăzi s'a petrecut o scena nostima. Veniseră...

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SPAIMA

Dintre balsamurile naturii, singurul cu adevărat minunat, e uitarea.

Întâmplările ce te-au zguduit profund, nu lasă în urma lor, decât fantoșe șterse, umbre lipsite de viață.

Doar astfel pot să scriu fără fiorul durerii, povestea mea tristă, povestea de demult.

Era cea dintâiu dimineată de primăvară, când soarele-și trimețea razele, prietenos, fără să-l mai împiedice perdeaua cenușie a norilor.

Doi îngerași, copiii mei, au pornit să se plimbe cu o trăsură, afară din oraș, afară din lume, cum le plăcea lor să spue.

Am rămas acasă, cu bucuria gândului că-i voi revedea seara, cu obraji înfloriți, cu crengi de

flori în mână, pentru măicuța lor.

Număram ceasurile, până când ziua a făcut loc amurgului, și amurgul a făcut loc înserării.

Fiecare minut îmi sporea nerăbdarea.

Se întunecase. Un ceasornic a bătut trist de zece ori.

M'am dus îngrijorată spre poartă, dar n'am văzut pe nimeni, n'am auzit nimic.

Am pornit-o pe străzi, și fără să știu, am ajuns la poliție.

Nici acolo nu se știa de copii. Au încercat să mă liniștească, spunându-mi că trebuie să fie acasă. M'am întors, dar n'am găsit pe nimeni.

Un câine plângea jalnic, și vântul țipa printr'o fereastră spartă.

Am plecat iar, și-am îngenunchiat la un colț de stradă. Nu știu da-

că m'am rugat pentru viața, ori pentru sufletul lor.

Un gând înfiorător de trist, m-a îndreptat spre spital.

Am văzut, și nu vroiam să văd, la poarta spitalului, trăsura în care plecaseră îngerașii mei. Așa avui puterea să-l întreb pe portar ce s'a întâmplat.

Mi-a răspuns nepăsător — un accident.

Am căzut mototol pe trotuar...

Târziu, ca prin vis, am auzit că trăsura a lovit un băețș depe stradă și l-au dus să-l panseze.

Când am deschis ochii, doi copii, cu obraji înfloriți, cu crengi de flori în mână, râdeau lângă măicuța lor.

Luigi Coman.

VAGABONDUL MEU

de Charlie Chaplin.

într'o negură.

— Haide înăuntru, fetiço.

Tresări. Tata se apropiase pe nesimțite. Mă luă de mână, mângâindu-mă.

— Vin acum, tată.

Mă urcai în odaia mea. Inchisei ușa cu cheia. Imi răsună în auz un glas ademenitor, care imi vorbea de cerul Italiei. Luai un pardesiu, furișându-mă din casă fără să mai privesc îndărăt. Nu mă mai gândeam nici în urmă, nici înainte.

Gara. Locomotivele șuerau lung. Pe peron câțiva călători umblau nepăsători. Istovită, mă lăsai pe o bancă. Așteptam... Glasul aceleia care să vie să mă ia de mână, să mă ducă departe, glasul care imi spusese:

— Vino cu mine, Cara...

Și par'că din umbra sufletului, cineva imi șoptea:

— Unde te duci, fetiço?

Il văzui absorbit în jeț, neștiutor de singurătatea care îl aștepta, cu privirile triste și bune, ce mă chemau.

Scoasei pașaportul. Măinile făcură a sforțare, cartonul cedă, se rupse surd, fără zgomot, împrăștiindu-se în vânt...

Plecai spre casă cu pasul greu, lăsându-mi ultimul gând rătăcit printre locomotive și vagoane.

În prag mă așteptau ochii senini, ochii care niciodată nu aveau să mă mintă. Mă rezemai de brațul lui.

— Unde ai fost, fetiço?

Mă podidi plânsul. Fugii în odaia mea. Se făcuse noapte. Orașul își aprindea luminile lui bolnave. Într'o glastră o creangă de salcâm murise...

F. Baldovin.

Ce vă poate spune o siluetă rău îmbrăcată, o pălărie tare pe vârful capului, niște pantaloni-sac, ghetele mele enorme și bastonul pretențios?

Da, acest baston e toată filozofia mea... Nu e numai o emblemă de respect, dar o sfidare a destinului și a răuvoitorilor.

Acest biet ins, pipernicit, fricos rău hrănit pe care l-am adus pe ecran, nu e niciodată prada celor ce îl necăjesc. El se ridică deasupra suferințelor sale; victimă a împrejurărilor nefericite, se îndârjește a nu primi doborârea. Când speranțele, ursitele, strădaniile sale se evaporază în neant, el scutură simplul din umeri și se întoarce pe călcâie.

E destul de paradoxal să conștăți, că această mască tragică a stărnit mult mai mult râsul de cât orice altă figură a ecranului sau scenei. Ceeace arată că râsul e foarte aproape de lacrimă și invers. O soartă tristă, mi-a hărăzit ceeace rezervă îndeobște comicalor.

Fiindcă n'am avut parte de fericirea unui cămin — pentru care nu ajung numai patru pereți și o dragoste — a trebuit să mă mulțumesc cu munca, să mă exteriorizez în filme care sunt pentru mine un fel de refugiu de poezie.

Suferința mi-a arătat vanitatea lucrurilor pământești, pe care încerc s'o căpătuesc în comedile mele. Caut să fixez pe peliculă,

îndoiala mea filozofică de viață.

Dacă scenariul meu înfățișează un trădător, caut să-l facă să comită o faptă bună, creând îndoiala în spiritul publicului, arătând că individul care azi, sub influența unor împrejurări deosebite, face rău, poate să facă bine în ziua următoare, în alte circumstanțe. Totul e relativ.

E ușor să judeci, e mai greu să înțelegi.

Vă amintiți de episodul aceluia film în tranșee, unde necăjit de a nu fi primit nici o veste de acasă mă uit peste umerii unui camarad care citește o scrisoare a nevastei lui? Citesc și mă bucur că totul la el acasă, merge bine, râd de năzbățiile ce îi scriu copiii, mai departe citesc că i-a murit vaca, după ce a zăcut o săptămână.

Îi plâng soarta și lacrimile mele curg în gâtul celui pe care-l privește scrisoarea. Mănios, se întoarce și mă scutură de umeri... Plec, îngreuiat de povara ghetelor mele, căci nu aveam într'adevăr nici un drept să iau parte la o bucurie sau o suferință străină.

... Plăceri furate, la fel cu acelea pe cari le căpătă bietii câini. Cu resemnarea calmă a acestora, imi primesc soarta fără bucurie.

Singura lor crimă e de-a fi fost privați de bucuriile acestei lumi. Starea lor nu imi pare nici respingătoare, nici nedemnă; adesea ori e comică dar uneori e sublimă.

Charlie Chaplin

Intre Gherea și Maiorescu

— fragmente dintr'un volum sub tipar —

... Gherea dusese prin „Contemporanul” o polemică acerbă cu Maiorescu. Intr'o critică despre Caragiale, Gherea atacă pe Maiorescu, ca fiind în literatură ca și înaintea tribunalelor, avocat pleddând cu aceiași convingere — aparentă numai — aceiași cauză, când într'un fel, când în altul, adică după interesele clientului. Acest epitet de „avocat” în literatură a excitat desigur nervii marelui logician ce era Maiorescu și odată ajuns la putere ne temeam de oarecari represalii contra lui Gherea, care nu era cetățean român și deci expulzabil și pe deasupra antreprenorul unui restaurant al statului, al cărui contract putea fi reziliat în orice timp după o simplă dispoziție a C. F. R.-ului.

Gherea era deci cu drept cuvânt îngrijorat și se aștepta la neplăceri nu numai materiale dar mai cu seamă, în ceea ce privește persoana sa.

După un scurt timp dela instalarea guvernului conservator fu dețronat prințul Battenberg de pe tronul Bulgariei, iar Gherea se pomeneste cu 15-20 de refugiați politici ruși (cu familiile lor), cari figurau ca ofițeri în armata bulgară, unii la infanterie și cavalerie, iar alții la marina militară; între aceștia din urmă era și Lutzki, care comanda o canonieră pe Dunăre, iar din această întâmplare gara Ploești și cu deosebire restaurantul era înțesat de o droaie de agenți secreți ai poliției de siguranță care aveau misiunea de a supraveghea toate mișcărilor per-

soanelor ce veneau la Gherea.

Intr'o seară pe când stam la masă, mă pomenesc cu Toni Balbașa care intră foarte agitat. Întrebându-l ce s'a întâmplat și cărei împrejurări datorez vizita sa nocturnă mi-a răspuns:

„Am aflat, spune dânsul, chiar astăzi în București că Dobrogeanu-Gherea va fi expulzat din țară în urma intervenției lui Maiorescu, din cauza atacurilor ce i-a adus pe terenul literar; așa că am luat primul tren, am venit la Ploești, m'am strecurat prin dosul magaziiilor ca să nu fiu văzut de vreun agent și am venit la d-ta ca să comunic imediat lui Gherea cele ce se vorbesc la București”.

Las masa, iau o birjă și în câteva minute sunt în gară. Chem pe Gherea la o parte și-i povestesc cele de mai sus. Adunăm imediat pe tovarășii lui din restaurant: Filip Codreanu, Nicolae Maicu, Andrei Dumitrescu, și într'o cameră ținem o consfătuire.

După multe discuțiuni eu fac o propunere ca chiar a doua zi dimineață Gherea să plece la București, să se prezinte la Maiorescu la minister și să-i comunice ceia ce se svonise. Iar în cele din urmă, în caz că va fi expulzat, să i se acorde o păsuire de cel puțin opt zile ca să-și aranjeze mica lui negustorie, iar de va fi în adevăr expulzat, eu părăsesc imediat funcția de administrator al accizelor și-l înlocuiesc la restaurant. Acest gest al meu Gherea nu l'a uitat până la moarte și-l pomenea mereu, când venea vorba despre acea epocă.

A doua zi Gherea se înființă la Ministerul Cultelor, ceru o audiență care fu imediat aprobată, și următorul dialog avu loc între cei doi literați din care unul ministru, iar al doilea *gătea bine* — vorba lui Maiorescu — la restaurantul gării Ploești.

— Eu sunt Dobrogeanu cu pseudonimul Ion Gherea, care am scris diferite critice literare în cari atacam unele păreri ale d-voastră, și mi s'a adus la cunoștință că voi fi expulzat din cauza unor aprecieri care au atins susceptibilitatea dvs. De aceea am venit direct la dvs. și ca gentleman vă rog să-mi spuneți dacă svonul este adevărat, și în acest caz să mi se acorde o păsuire de 7—8 zile ca să-mi aranjez familia și mica mea negustorie.

— Pardon. Noi suntem conservatori dar mai liberali decât liberalii; nu expulzăm oameni pentru scrierile lor, chiar dacă se ating de persoana noastră particulară. Dar un lucru nu-l pot admite. De ce m'ai făcut avocat în literatură, că a-și pleda când într'un fel când într'altul când e vorba de acelaș gen literar? Eu chiar ca avocat nu primesc nici un proces dacă nu mă conving în prealabil că clientul meu are dreptate; În continuarea convorbirii, Gherea i-a spus lui Maiorescu:

— Mai am un prieten refugiat politic, desenator, care caricaturizează pe oamenii politici, între care și pe dvs., și a aflat că și dânsul va fi expulzat, un anume Piekarski.

— Să nu se teamă nici dânsul, poate să facă caricaturile ce i se

vor ceré.

— Vă mulțumesc, Domnule Ministru.

Seara s'a întors Gherea la Ploesti și ne-a povestit cele de mai sus.

Peste puțin timp a eșit de sub tipar întâiul volum de critice ale lui Gherea care făcure senzație în lumea literară, atât prin cuprinsul lor literar cât și din punctul de vedere social.

După câteva zile Maiorescu trecând cu soția spre Sinaia, lua masa în restaurantul gării Ploesti și arăta mereu soției sale pe birtașul cu barbă roșiatică ce tăia la repezeală porțiile de friptură de vișel, cea mai bună din toate restaurantele gărilor, spunându-i probabil: Iată pe cel ce scrie în contra mea. Și uitându-se mereu la Gherea uita clasică friptură de vișel care nu-și găsea pereche.

Ca să fie la adăpost în viitor, Gherea înaintă guvernului o cerere de împământinare cu dispensă de stagiu în baza art. 7, paragraful 2, litere a) din Constituția dela 1879 care acorda dispense de stagiu celor care au adus sau prezintă talente distinse, etc., iar Gheorghe Panu a împărțit printre parlamentari un număr de volume din criticele lui Gherea și a stăruit ca acea dispensă să fie acordată, ceiace s'a și admis, votându-se naturalizarea lui de către ambele Corpuri legiuitoare.

Hitrovo, ministrul Rusiei în România, aflând de naturalizarea refugiatului politic rus, (care cu vreo zece ani înainte — în timpul războiului ruso-turc — fusese prins de către spionii ruși în Galați și Alecsandri. A fost oare silit de transportat în Siberia de unde a scăpat cu fuga după o detențiune de doi ani), Hitrovo a pornit o campanie în contra lui Gherea prin ziarul „Poporul” al lui Basarabescu (supranumit Nasarabescu), divulgând origina lui Gherea, că este evreu și că se numește Nuhăm Katz iar nu Constantin Casu Dobrogeanu.

Ministru de justiție fiind atunci un dârz conservator, Alexandru Lahovary, față de acea campanie din

„Poporul” n'a voit să supună regelui Carol decretul de promulgare a legii votate de Corpurile legiuitoare pentru acordarea împământinirii lui Gherea. Grație însă stăruințelor tot ale lui Panu care amenința cu scandal dacă nu se va supune promulgării o lege votată de ambele Corpuri legiuitoare, apărut în „Monitorul Oficial” decretul cuvenit, și astfel Gherea era acum cetățean român și la adăpost de expulzare.

Nu mult după apariția întâiului volum de critici ale lui Gherea, a apărut al doilea volum, în care e cuprins și articolul din „Contemporanul” despre Maiorescu, dar în care lipsește partea care o supărat atât de grav pe Maiorescu.

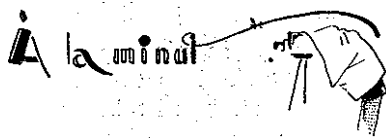
Și fiindcă nu mulți au în bibliotecile lor „Contemporanul”, ca să poată găsi frazele care au supărat pe Maiorescu, cred util pentru generația actuală să redau aci partea care lipsește din volum.

Iată acea parte pe care o transcriu cu ortografia ei cum a fost publicată în „Contemporanul” din Iulie 1886, pag. 55—56:

„Dar deocamdată facem o singură întrebare: De unde vine că domnul Maiorescu, rar se arată ca critic, dar se îndeletnicește mult cu advocăția și-i foarte minunat avocat. Apoi d-sa, de vreme ce-i și critic, fiind „din fire transparent” în articolele sale literare își reproduce natura de avocat. D-l Maiorescu n'a scris două articole, ci a înfățișat două apărări: una pentru clientul d-sale, d. Carageale și alta pentru alt client, pentru d. Maiorescu să fie consequent în a-mândouă apărările? Dar cine va cere serios ca un avocat să rămâie consequent în argumente în toate procesele câte le apără? Advocatul n'are alt scop decât să câștige procesul, cât despre argumente, acestea joacă un rol cu totul de mâna a doua și le întrebuițează cum îi vine la socoteală, alegând pe cele

mai potrivite cu scopul ce urmărește, fără să-și bată capul dacă

cu totul altele, chiar nepotrivite cu cele de azi. În adevăr ce caleidoscop ar alcătui toate tezele și argumentele unui jurist în lungă-i carieră: ba ca procuror, ba ca avocat, ba ca apărătoriu, ba ca învinuitoriu! Așa dar repetăm, d-l Maiorescu a avut de apărut doi pentru învinovățiri deosebite, de aceea nici apărările nu se potrivesc. Iată pentru ce în apărarea di'ntăiu artistul trebuie să fie cuprins de inspirație personală, — în a doua trebuie să fie impersonal; în cea di'ntăiu artistul trebuie să fie obiectiv, — în a doua „nu poate fi decât pârtenitor”; în cea di'ntăiu artistul, sub pedeapsă de a pierde acest titlu, e datoriu să ne ducă „în lumea curată a ficțiunilor”, și interesele, zilnice „ori cât de mari ar fi în alte priviri”, n'au ce căuta în artă, — iar în a doua apărare între inspirațiile poetice ale lui Victor Hugo, „încarnarea geniului frances”, se numără „desrobirea de sub jugul politic”, lupta celor miseri contra celor puternici”; în cea d'ntăiu ni se zice că patriotismul, cu toate interesele lumii zilnice n'are ce căuta în artă, — în a doua „valoarea lui Alexandri” stă între altele în faptul că a intrupat șovinismul ginteii latine și că reprezintă un interes zilnic, mirșav, ura în privirea evreilor. E ușor de înțeles toate aceste contradicții dacă nu uităm că avem înainte-ne apărări advocațești. Rămâne numai de știut: „Trebuie să fie asemănătoare lucrarea unui avocat cu a criticului literar, ori poate ceea ce se poate în advocație nu se îngăduie în literatură? Credem că d-l Maiorescu înțelege aceste lucruri mai bine decât ori cine și că ne va desluși deosebirea în „Convorbiri literare”. Putem pune rămașag de pe acum că una dintre neasemnări va fi că unii sunt impersonali și transparenți, iar ceilalți personali și refractari; cari anume sunt așa și cari altfel, e, se înțelege, tot una. Iar despre cetitori uităm (Citiți continuarea în pag. 55).

Instantaneu cu d. Tony Bulandra

... Am pornit pe stradă, cu gândul să prindem câteva clișee de viață, dar în ziua aceea soarele se ascunsese și n'a mai dat trei zile — pe cer.

În desperare de cauză, ne-am întors acasă, în vecinătatea nouilor, privind dela fereastra cenușie, lumea trăcătoare.

Fără voie, gândul ne-a dus înapoi, la clipe de eri, instantaneu uitare, negative ale sufletului, după care când și când tragem o copie...

Desigur, d-tale domnule învățător din Fundulești sau ție biată fetiță de provincie, ușor îți vine și numeri țiparele aducerilor aminte — acele porți ale trecutului, deschise de dragul unei raze solare, care într'o dimineață de primăvară a dat buzna în camera obscură a sufletului D-tale. N'ai avea prea mult de povestit și ne-ai ruga desigur să mai trecem peste un an sau doi.

... Și apoi, între noi fie vorba și fără supărare, cititoarea noastră dela oraș — viitoare candidată la titlul de Miss România — ce „interes” ar avea să caute în inima d-tale de provincie, să plece urechea la bătaia tristă a dorului d-tale de viață — care an cu an zvăcnește tot mai rar. Intimitatea d-tale, e înăbușită de colbul necunoscutului — e, dacă vrei, o tragedie într'o cutie — care aruncă cel mult o biată umbră — nici măcar cât umbra tatălui lui Hamlet.

Hamlet! L-ai văzut d-ta vreodată în „carne și oase” stimată dudue dela Iași? La câți pași te-ai apropiat de el, când a fost în turneu artistul adorât, visul viselor D-tale?

Dar poate Hamlet ți-s'a părut

prea trist, prea lugubru și inima d-tale nu s'a putut încălzi, ca bunăoară atunci când ai făcut cunoștința — Marchizului de Priola.

Ah. Tony Bulandra!

Treisprezece (13) zile am alergat după dânsul — noi, nu D-ta, trei (3) perechi de pantofi am tocit, ca să-i furăm o amintire — ca să încondeiăm în aceste Caete

ale Vieții, o pagină — una, măcar, din viața acestui nobil artist, cu glasul profund de coardă măestră.

Dar — și acest dar e 'din păcate negativul darului pe care am vrut să ți-l aducem, necunoscută cititoare — deastădată în glasul d-lui Tony Bulandra se ascundea ceva ce nici nu bănuiești, atunci când

În stalul comod al teatrului ești numai ochi și urechi... Era o vibrație de tristețe... prozaică poate — tonul minor al grijilor pe care vremea voastră de restriște, le împletește cu aceeași ardoare pe talentul unui mare director de teatru sau al unui mic copist de ministru.

Așa că d-l Tony Bulandra nu ne-a putut dărui nimic din clipele d-sale de eri, neștiind ce va face cu cele de mâine.

Și dacă vrei să știi, d-ta nostimă dudue, porți în bună parte vina necazurilor d-lui Bulandra — și a acestui reportaj pesimist.

Vii prea rar la teatru în ultimul timp, mi se pare că dela două reprezentații ai lipsit cu totul...

Acuma, nu vreau să spun că nu vei fi având și d-ta motive binecuvântate să restrângi băerile poșetei — dar atunci nu ne pune să alergăm după bietul artist, necăjindu-l ca să-și „aducă aminte” când el e bucuros să mai poată uita cele nevoi...

Sylen.

FOUJITA

Greu lucru, să ajungi celebru. Până prinde lumea să te știe, și mai ales să te vorbească. Or fi știind și alții să picteze, chiar poate mai bine, dar cui îi pasă de un pictor care nu știe decât să picteze?

Toate acestea le-a înțeles maestrul Foujita — acum vreo zece

ani când a debarcat din Japonia la Paris. Că era japonez — era de acum un ce în plus față de alții... mai puțin japonezi.

Extremul orient, cultura milenară, tradiția străveche, exotismul, erau tot lucruri cu cari se putea începe ceva.

Se putea picta lumea pariziană după chipul și asemănarea japo-

nezilor sau Japonia, în viziunea Parisului.

Lumea avea la ce deschide ochii. În prim plan Europa mondenă, lumea femeilor elegante și ca decor Fusijama, muntele sfânt al japonezilor, cu floare de cireș, sau kamonouri...

Dar ca să fie o senzație exotică, trebuie să înfățișezi lumii și altceva, ceva nemaivăzut până atunci. De pildă; celebrul pictor, la mașina de cusut.

Inchipuiți-vă pe Michelangelo sau Rubens cu suveica?

Dar de-atunci filmul vieții a rulat sub mii și mii de aspecte, care de care mai curioase...

Priviți alăturatele fotografii și veți cunoaște un aspect mai mult al vremii noastre pline de neînțeleșuri...

Match nul

Viața unui campion sportiv e supusă capriciilor soartei. Sportivii au totdeauna un cuvânt pe buze: Norocul. Nimic nu seamănă mai mult cu viața decât un match de box. La început te simți într-o formă grozavă. Tot timpul ți-ai dominat adversarul. Și în rundul al optelea, înainte de sfârșitul luptei, dintr-o lovitură greșită, îți rupi un deget, și iată-te knock-out!

Sunt oameni atât de proști încât își închipuie că adversarul ți-a dat lovitură de grație...

Dar să ascultați povestea lui Mihai Dalian.

Mihai s'a născut odată cu secolul nostru, în una din pitoreștile mahalale ale Bucureștiului dinaintea de război.

Tatăl său, Anton Dalian, fusese voluntar la '77 și păstra de-atunci admirație pentru povestirile eroice. De felul lui, Anton Dalian era grădinar.

Puțin înaintea marelui război, mama lui Mihai muri. Fusese o femeie bună și simplă, pe care o înspăimânta iureșul vremii. Plecase de pe lume fără zgomot, așa cum și trăise, târziu căsătorită, gârbovită prea de timpuriu.

Anton Dalian înțelese, cu durere, ce loc însemnat ținuse această femeie în viața lui nenorocoasă. Se simți deodată prea obosit ca să mai încerce a lupta contra orașului care acapara toate împrejurimile...

Își vându grădiniaria și, cu averea risipită, bătrânul Dalian se angajă într-o pepinărie din Ploești. Când s'a declarat războiul cel mare, Anton Dalian a intrat de îndată în primele rânduri ale glorioșilor luptători.

Un glonț, bine țintit, a încheiat și viața lui de neînsemnat erou.

Mihai avea 16 ani când izbucni războiul. După plecarea tatălui său în armată își organizează viața cum putu mai bine. Își continuă studiile

la școala normală de institutori, și țin curate cele două odăițe, pe care le închiriasse tatăl său la Ploești. Incetul cu incetul cele câteva mii de lei, pe care le avea din vânzarea produselor grădiniariei, se duceau.

La moartea lui Anton, Mihai se găsi singur pe lume. Nu avea nici prieteni, nici rude. Moșteni câteva rente de stat, câteva acțiuni și două mii de lei.

De aproape un an de zile, de când bătrânul Dalian plecase la război, Anton era singur. Primirea hârtiei care îi anunța moartea părintelui său nu aduse nici o schimbare în viața lui... Nu era chiar așa un lucru groaznic cum se descrie în cărți. Moartea... Desigur, moartea.. Mihai repeta cuvântul aceste, cerțel. O tristețe ușoară îl stăpânea. Avea oare o inimă atât de împietrită? Era oare un fiu atât de rău încât să nu despereze la pierderea părintelui său? Nu avea și el nevoie de o mângâiere? Desigur, și dorea încă cu patimă prietenia cuiva. Dar cine îl iubise înainte? Nici mama sa, încovoiată voinții șefului familiei, nici tatăl său, acest tată chinuit de dragostea de patrie mai mult decât de aceea a familiei, turburat de nenorocul vieții lui mediocre, care se sfârșia în lipsă și în sărăcie.

Mihai simțea în el puteri nebănuite. Singurătatea în care trăia nu îl încovoia. Nu se simțea învins de imensul monstru: Societatea. Nu era gata de luptă, economic misind energie, educându-și voința. Viața — gândea el — e foarte prețioasă. Trebuie numai învinsă. Trebuie...

Cum să-și întrebuițeze voința dinamică, curajul lui de oțel?

Mihai părăsi Ploești, își închirie o cameră în București și se angajă lucrător într-o fabrică de țesături.

Abia atunci începu să practice sporturile. Câțiva camarazi îl învățară să boxeze. Debut obscur. Și nenorocul îl pândea dela început. Într'un match de antrenament își fractură un braț. La o selecție pe sală fu descalificat pentru o lovitură joasă. Vegeta printre „speranțele” boxului, care nu ajung niciodată... Dar Mihai persevera. Aștepta. Și până la matchul cel mare, care trebuia să-i aducă dintr'odată și gloria și banii, se antrena cu încăpățănare, pândindu-și norocul.

Ar fi prea lung să vă povestesc cum, doi ani mai târziu, Mihai Dalian fu selecționat de către clubul său pentru șampionatul de amatori al României. Am urmărit toate serile de matchuri. O seamă de concurență distinsă, de o clasă athletică superioară au încercat în zadar să-l învingă pe Mihai Dalian.

Ajunsese la finală. Il avea de adversar pe grozavul Oculescu. În afară de o forță încă neegalată, adversarul lui Dalian, mai avea și o știință a ringului, care îi adusesse până atunci numai victorii.

Era în vârstă de nouălea. Nu am să uit niciodată obrazul crispat de oboseală, torturat, cu ochii strălucitori, pe care îl căpătase Mihai Dalian. Oculescu dădea și el semne de vădită oboseală. Victoria era a celui care ar fi putut să-și învingă osteneala.

Cu privirea aiurită, cu picioarele tremurânde, însă cu voința neînduplecată, Mihai încercă un ultim atac. Mașinal se urmau directele după swinguri, crocheturi și upercături fulgerătoare. Toate loviturile își atingeau ținta. Sala întreaga nu mai respira. La fiecare lovitură se părea că, epuizat de energia cheltuită, Mihai se va prăbuși. Dar după un pumn urma alt pumn și Oculescu, ca beat, se învârtea aiurit pe ring.

O ultimă „directă” în stomac

și adversarul lui Dalian se prăbuși la pământ ca un bivol înjunghiat.

Pe brațele publicului, care îl ducea în urale, noul campion amator al României, Mihai Dalian, leșină.

Cariera lui a început din ziua aceea.

Intre noi fie vorba, cred că destinul nu a dorit această victorie a lui Dalian. Cred că nici odată nu a suferit victoriile lui Dalian. De fiecare dată când a câștigat, Dalian a câștigat împotriva soartei lui. Aceasta e părerea mea.

*

Se spune că tinerii la vârsta aceasta sunt neliniștiți. Mihai Dalian era un neliniștit. Trăia într-o neconținută turburare. Viața nu era pentru el un pârau leneș cu cotituri mlădioase sau cu cascade rare de unde își urmează iarăși cursul liniștit de mai înainte. Viața lui Mihai Dalian era plină de amenințări. La fiecare pas îl pândeau un pericol, care trebuia evitat... Mihai trăia în veșnica frică de ce i se va întâmpla mâine. Ar fi vrut să se oprească unde se afla, să nu mai înainteze mai departe...

A doua zi după un match, Mihai părea o fantoșe fără viață... Ore de-a rândul se gândea la toate farsele, pe care putea să i le joace destinul în cursul viitorului său match. Cunoștea forțele misterioase, care se aliau contra lui, așa ca adversarul său să-l învingă. Înainte de a începe lupta Mihai Dalian știa că va avea de luptat mai năpraznic cu vitregia soartei decât cu forța adversarului. Dar din momentul din care se suia pe ring, voința lui nestrămutată îl făcea să învingă. Era gata să înfrunte toate piedicele.

Numai ultimile nopți înainte de gală, le petrecea într-o neconținută neliniște. Turburarea aceasta era măsura slăbiciunii, conștiința singurătății în care trăia.

Fiindcă Mihai Dalian era singur. Băiatul acesta sălbatec nu avea prieteni.

Cu toate acestea inima îi era plină de dragoste. Dar nu găsea pe nimeni să-i lumineze orele de

singurătate, nimeni să-l înțeleagă, nimeni să-l iubească.

O femeie? Există una în visurile lui înfrigurate, una îndrăgită ca o zeiță și pe care o căuta cu turburare. Știa că tovarășa aceasta ideală există undeva. Coborând pleoapele o vedea. Îi cunoștea culoarea ochilor și liniile obrazului. În timpul antrenamentului, în repaos, o căuta.

De câte ori nu l-am zărit pe Dalian, căutând printre spectatorii galelor în care lupta, obrazul acela drag de femeie, ce trăia în visele lui!

Intr'o seară, în stația Brătianu, aștepta tramvaiul spre Antrepozite. Din cauza aglomerației. — Mihai rămase pe platformă. Cineva se rezema de el. Era EA. Brună, cu ochii mari, albaștri-cenușii, ochii pe care îi mângăiasă în vis Mihai Dalian. De două ori privirea necunoscutăi întâlni ochii lui Dalian.

Trebui să-și pună în joc toată voința, toată energia lui sălbatecă din zilele de luptă, ca să-și poată înăbuși tremurul ce-l zguduia. Trecură câteva minute de încordată căutare.

În piața Principesa Maria, ea coborî, urmată de Mihai. Era hotărât de astă dată să puie mâna pe fericire. Dar i se părea că picioarele i se îngreuiaseră cu zeci de kilograme de plumb.

Traversând piața, fata o luă pe o ulicioară îngustă. Dalian o urmă. La fiecare felinar, vedea pentru o clipă pălărioara ei roșie... Deodată dispăru.

În zadar Mihai cutreeră toată noaptea prin străzile înconjurătoare, pândind ca un răufăcător. Femeea din tramvai dispăruse.

În fiecare zi, la aceeași oră aștepta în piața Brătianu. În fiecare zi cutreera împrejurimile Antrepozitelor.

Niciodată însă nu o putu regăsi pe femeia mult căutată.

Orașul îi furase dragostea.

Destinul mai câștiga o luptă.

Fără să se mai poată antrena, pradă ideii sale fixe, Dalian îi spuse antrenorului său că renunță la sport.

Nu mai voia să lupte pentru campionatul național al României.

Managerul lui, Serafim, (intre noi fie vorba: un om viclean dar inimos), izbuti să-l facă să-i mărturisască cauza, care-l făcea să părăsească brusc drumul spre glorie.

Trei zile mai târziu Dalian primia o scrisoare:

„Acum câteva zile te-am văzut în tramvaiu. Ești un mare campion și te admir. Cu ce încredere aștept matchul care te va proclama ce lmai bun boxer al României!

„Aș fi vrut să te văd înaintea luptei, ca să-ți spun cât de mult te admir. Din nefericire nu pot veni.

„Dar în 20 Iulie voi fi la Arenele Romane. Până atunci îți voi scrie. Răspunde-mi la Poste Restant dacă îți mai aduci aminte de de o fată care ți-a surâs pe platforma unui tramvaiu.

„Elena”

Era o scrisoare ridiculă.

Serafim, o dictase unei femeiuști (de altfel brună și cu ochii cenușii-albaștri), descoperită în grabă.

A doua zi Mihai Dalian începu antrenamentul.

Pornea un nou match contra destinului.

Domnilor au fost niște lupte falmoase în campionatul din anul acela. V'o spune un om, care a asistat la 3000 de matchuri până în momentul de față.

Bun. Nu am văzut de atunci o luptă mai înverșunată. Era epoca de aur a boxului. În vremea aceea sportul era sport și înainte de a fi profesionist, erai boxer.

În campionatul acela luptau o seamă de băeți zdraveni, cari cunoșteau toate tainele meseriei. Panaiteanu, un uriaș de 1,80 înălțime, care cântărea vreo 90 de kilograme; Vălceanu o stărpătură de om, numai oase, care își puneă la pământ, din primul rund, pe cei mai strașnici luptători; și toți ceilalți grei și semi-grei al căror pumn făcea cât un baros de ciclop.

Mihai Dalian izbutise să ajungă în finală. Făcea totdeauna knock-out în ultimul rund pe adversarul

care îndrăznise să înfrunte voința lui neînduplecată.

La 20 Iulie a avut loc matchul cu Panaiteanu. A fost o zi mare în istoria boxului românesc!

Nu s'a putut alege un favorit. Voința de oțel a lui Dalian era egală cu clasa athletică excepțională a lui Panaiteanu. Se vorbea de un match nul.

Când, în aplauzele furioase ale mulțimii, Mihai s'a suit pe ring, m'am cutremurat.

Oboseala matchurilor anterioare și antrenamentele sălbatece din ultimele luni de zile, îi scofălciseră obraji și îi încercuiseră ochii în două dungii profunde. Privirea îi era aiurită și se uita la noi fără să ne vadă...

În schimb Panaiteanu se prezentase într'o formă perfectă.

Dintr'odată acțiunile lui Dalian scăzură cu 50 la sută.

Din primul moment, după sunețul gongului, lupta a devenit a-prigă.

Mihai își epuiza adversarul făcându-l să arunce loviturile în gol...

După fiecare repriză, palid ca un mort, Dalian se târa în colțul lui, și, cu gemete îndurerate, se lăsa pe mâna maseurilor.

Credeam că abandonează.

Însă, de cum suna gongul, își revenea și cu o energie nouă își epuiza adversarul printr'o tactică savantă a ringului.

În repriza șaptea, lupta s'a decis. Așteptam cu nerăbdare ca unul dintre cei doi combatanți să abandoneze!

Dalian intră în atac. Din pumn în pumn, îl împinse pe Panaiteanu între frânghii.

O ploaie de lovituri în rinichi, în coaste făcu inutilă apărarea lui Panaiteanu.

Adversarul lui Mihai îngălbeni, ridică obrazul în sus și făcu semn să i se arunce buretele.

Abandonase.

Din zece mii de piepturi se ridicară urale entuziaste.

Mihai se strecură în grabă prin mulțime, renunțând s'o mai găsească pe Elena în adunarea a-

ceastă zbcuiumată.

Îi era scârbă de meseria lui, de suferințele îndurate, de calvarul nesfârșit, pe care îl trăise.

Vroia să-și schimbe până și pielea, să fie un om nou. Elena îl aștepta.

Se îmbracă în grabă și ieși.

Curtea era plină de sportivi, de antrenori, de soigneuri, cari alergau din colo în coace să schimbe o vorbă cu idolii zilei.

În prag, Mihai fu gata să cadă. Serafim îi făcu semn să vie lângă el.

— Elena? Întrebă Mihai.

— Așteaptă în automobilul meu, spuse Serafim, vesel.

Străbătând mulțimea cei doi oameni ajunseră la ieșire.

Mihai mergea cu greutate, capul îi era greu, și ochii începoșafi. Gâfăia, cu pieptul înăbușit de o greutate imensă. Va mai avea oare puterea să ajungă până la ea?

Pe trotuar îl aștepta o femeie. O femeie brună, cu ochii cenușii albaștri, îmbrăcată într'o haină de culoare deschisă. Mihai închise ochii, apoi îi deschise din nou. Atunci femeia veni încet spre el.

Mihai făcu un pas înapoi, tresări.

— Eu sunt Elena.

Soarele, arborii, cerul, norii se înlănțuiră într'o sarabandă drăcească.

Mihai crezu că leșină. Se stăpâni.

— D-ta nu ești... D-ta nu ești...

Împingându-l pe Serafim, care îl apucase de braț, Mihai se pierdu în mulțime. Voia să fugă, să fugă departe de lume. Serafim îl mințise...

Destinul mai avea un punct.

Mihai Dalian câștigase campionatul național, dar iubita era pierdută pentru totdeauna.

Match nul.

*

Într'un hotel de mâna doua, în apropiere de Gara de Nord, Mihai Dalian găsi un refugiu. Nu mai voia să cunoască pe nimeni. Știa că va muri în curând și își doria o moarte anonimă.

Din energia lui nu-i mai rămăsese în inimă decât o profundă oboseală.

Zilele treceau. Se plimba pe străzile mahalalor pierdute. Mergea la întâmplare. Când ostenea se așeza pe-o piatră. Și orele treceau încete, totdeauna la fel.

Mihai Dalian nu mai era decât un trup fără suflet.

În seara aceea, o seară minunată de vară, bulevardele erau pline de lume. În veselia mulțimii, Mihai își gusta tristețea singurătății sale.

Ca să scape de veselia ușoară a bulevardului, Mihai se sui într'un tramwau, fără măcar să se uite în ce direcție îl ducea. La o stație se urcă *Ea*.

Da *Ea*. Mai frumoasă încă decât imaginea adorată, mai fină decât în visurile de demult.

Când coborî, Mihai o urmă, cu toate că se știa neputincios a cuceri o femeie. Un instinct superior îl împingea să urmeze silueta dragă.

Într'o stradă întunecoasă ea auzi în urma ei pașii lui Mihai, și o luă la fugă. Dalian o urmă. Femeia intră, în goană, într'o căsuță.

Mihai căzu în fața porții închise. În genunchi se târa lângă ușă, lovi cu toate puterile și leșină.

*

Într'o bună dimineață Mihai Dalian se trezi într'o odaie străină. Trecuse printr'o febră cerebrală. Când deschise ochii, văzu, plecat peste al lui, obrazul iubitei.

Se numea Margareta, era modestă, singură, săracă și cinstită.

Abia atunci Mihai Dalian înțelese lecția, pe care i-o dăduse destinul. Din ziua când renunțase la luptă, își găsise visul.

Mihai Dalian, cu averea destul de frumoasă ce o poseda, și-a cumpărat o prăvălie într'un mic oraș de provincie. Se ascunde. D. și D-na Dalian sunt niște comercianți cu greutate. Mi s'a spus că au și o fetiță de toată frumusețea...

Matei Șaban.

Căpitanul George A. Hill alias „I. K. 8“
din Serviciul de Spionaj Britanic.

„I. K. 8.“

Aventurile mele în Rusia Roșie.

Prolog

În vara anului 1917.
„Căpitane Hill, vei pleca chiar acum în Rusia!”

Mă aflam la Londra, în odaia „celor o mie de taine” ale marelui război. Mă întorsesem tocmai din primejdioasa însărcinare de a coborî cu parașuta spioni în spațiile tranșelor dușmane și îmi depusesem raportul. Noul ordin de plecare venea pe negândite.

La Londra, sosirea mea fusese așteptată cu nerăbdare.

Odată cu venirea la putere a bolșevicilor, Rusia se retrăgea cu încetul din război. Germania, nemai având de ce se teme la Răsărit, ataca la Vest cu trupe întărite și cu îndoită ardoare. Mă așteptau încercări grele.

Rolul jucat de Germania în caotismul rus era bine cunoscut

și instrucțiunile primite îmi porunceau să nimicesc pe cât posibil propaganda făcută de agenții Germaniei în capitala Rusiei, raportând despre sentimentele ce agitau îndeobște țara.

„Noroc bun”.

Trecui pragul odăii „celor o mie de taine” pășind în cea mai mare aventură pe care am trăit-o.

Cap. I.

Întâlnirea cu un spion german. În drum spre Rusia.

Intr'o furtunoasă zi din Iulie 1917, un mic vapor, care părea cum nu se poate mai nepotrivit a lupta contra enormelor valuri ale Mării Nordului, își croia, cu multă greutate, drumul dela Clyde la Bergen. Pe bord o gloată eterogenă de pasageri, ocupați în mare parte cu răul de mare așteptau ca un submarin german să apară la orizont, să toîrpileze vasul scăpându-i de mizerie. Speranța le era zadarnică, vremea era mult prea rea pentru asemenea atacuri. Erau evrei ruși, întorcându-se din exilul din America, spre țara lor liberată; scandinavi ce reveneau la casele lor pe acest vas nepotrivit, pe care îi adăpostise gu-

vernul englez, cu toate lipsurile războiului, apoi ofițeri britanici în civil cari porniseră spre frontul de Est, unde recenta desfășurare a lucrurilor alarmase foarte mult pe aliați și așa îndeajuns de hârțuiți.

Nici odată nu făcusem o asemenea călătorie, în condițiuni mai rele. Uneori mă gândeam că vasul s'ar putea răsturna, lucru pe care-l doreau chiar o parte din călători. Și cu toate acestea eram oarecum bucuroși să mă întorc în Rusia care fusese leagănul copilăriei mele, unde îmi petrecusem zilele de școală, unde trăisem și lucrasem înainte de războiu.

Fusesem negustor la fel ca și

tatăl meu. La izbucnirea războiului eram în vacanță, pescuind în Canada. Imediat mă înrolai în legiunile canadiene și, cu ele, mă întorsei în Europa. Pe frontul macedonean am văzut, împreună cu un tovarăș, armata bulgară înaintând prin strămtori, și, de foarte aproape, trădarea dela Demlihisar. Dusesem călare, vestea fatală la Salonic. Sburasem deasupra liniilor inamice, și dădusem drumul la spioni indigeni, în spatele lor. Zile glorioase, înfricoșătoare „pline de primejdie.

Și acum, întorcându-mă în concediu în Anglia, fusesem iarăși trimis spre o nouă aventură, ce avea să se dovedească mai sângeroasă.

mai înfricoșătoare, mai periculoasă decât cele de până acum deși nu știam care îmi va fi soarta și nici sfârșitul acestei misiuni. Uniforma mea era împachetată într'un coș în cala vasului. Deoarece drumul spre Rusia mă ducea printr'o țară neutră, trebuia să călătoresc îmbrăcat civil. Chiar cea mai rea dintre călătorii trebuie să se sfârșească odată, și nu îmi părea deloc rău când am acostat la Bergen, de unde plecai spre Stockholm via Christiania.

Stockholmul era un cuib de intriști. De acolo agenții Marelui Britani pândeau progresul blocării coastelor Germane. Acolo oameni ai serviciilor secrete ale aliaților cercetau cu deamănuntul zările incendiare sosite din Germania, se mișcau și puneau pe alții în mișcare, păcăleau și erau păcăliți, pândeau și erau pândiți, știau și erau știuți.

Orașul era plin de spioni de ambele părți, jucându-și hoște capul unul împotriva altuia. O atmosferă supra-pământescă de luptă și neliniște. Fiecare nou venit era cercetat, etichetat, raportat în Wilhelmstrasse, Whitehall sau Paris, fără să știe nimic despre aceasta. Camera mea la hotel a fost jefuită în timpul absenței mele, dar fusesem prevenit și nu putură găsi nimic ce le-ar fi fost de vre-un folos. Nu e nevoie să spun că direcția hotelului nu știa nimic despre această tentativă de furt, dar un spion trebuie să aibă iscusința și sirenția unui spărgător și să considere cercetarea unei camere ca un joc de copil.

Încet-încet mă obișnuir să fiu pândit, deși n'aș putea spune că mi-a plăcut vreodată. Înțeleg acum de ce regii și bărbații de stat încearcă uneori să se scape de detectivii lor de gardă. Îți calcă pe nervi această pază continuă. Din când în când credeam că-mi pierdusem umbra, dar curând după aceea, o simteam din nou, inevitabilă ca soarta, pândind, pândind mereu.

M'am amuzat de minune când

am văzut că spionul german, care pornise pe urmele mele, era un vechiu prieten de școală. L-am recunoscut imediat, deși delacelut până la sfârșit el nu și-a dat seama că mă cunoscuse înainte. În Rusia el trecea sub numele de Hans Hartvig, dar nu aceasta era numele ce purta la Stockholm.

Intr'o zi, intrând în hall-ul hotelului văzui pe cel ce mă spiona, vorbind cu un om care sta cu spatele la mine. Curând însă el se întoarse și recunoscu pe Hans Hartvig. Hall-ul era plin de lume, dar izbuti să găsesc o măsuță și cerui o cafea. Nu trecuse decât unul sau două minute și unul dintre chelneri, despre care știam că e agent german, mă întrebă foarte politicoasă, dacă voiu permite unui domn să se așeze la masa mea. Consimții cu plăcere, și zâmbii când îl văzui conducând pe Hans Hartvig, spre mine.

Nu știam dacă mă va recunoaște, și eram foarte curios. Dar el nu mă recunoscuse. Hans avea probabil o memorie bună pentru nume, dar memora mai greu, figurile. Își luase un nume nou. Nu se mai numea Hans Hartvig și nu era nimic teutonic în noul său nume. Învățase perfect engleza și venise la masa mea cu scopul precis de a începe o conversație cu mine; zicea că ar fi suedez și filo-englez.

Era foarte dibaci, încercarea sa era însă un fel de-a vinde „castroaveți grădinarului” discutând cu câștigul de partea mea, deoarece îl recunoscușem și mă pusesem în gardă. Timp de două trei zile nu pierdu nici o ocazie de a-mi vorbi și luarăm chiar masa împreună.

Eu mă dusesem la consulatul englez și-mi prezentasem omagiile, legației. Din cauza unor neplăceri la frontiera rusă, în timpul afacerii Kornilov, trebuia să mă duc la consulatul rus și să vizitez acasă pe atașatul militar, înainte de a părăsi orașul, pentru a pleca spre Petrograd. În toate aceste locuri fui urmat de neplăcuta mea umbră de bandit. Hans Hartvig

ajunsesese la concluzia că meritam să fiu spionat, și mă invitase la dîneu într'o seară „la o mică masă în patru... „Îmi veți face o mare plăcere dacă veți primi să fiți al patru-lea”, zicea el. A doua zi urmă să fie ultima ce o voiu petrece în Stockholm, înainte de a pleca spre Nord, și acceptai cu plăcere. Bineînțeles Hans nu știa că plec. Seara următoare, după cum eram înțeleși, întrebai de masa lui și aflai că era ascunsă într'unul din alcovurile imensului hotel. Sculându-se să mă întâmpine, își exprimă regretul că cealaltă doamnă fusese împiedecată în ultimul moment de a ne întovărăși în seara aceea, și că el deasemenea va fi forțat să ne părăsească, destul de devreme, dar că voi fi atât de gentil, și să mă întrețin cu doamna ce mi-o va prezenta.

Idee era desigur să mă lase singur cu doamna, în speranța că ea va putea să-mi scoată informațiile pe cari Hans credea că mi le poate obține. Acesta este unul dintre cele mai vechi trucuri întrebuintate de spioni. Fui recomandat domnișoarei Inna Johansen, o femeie foarte frumoasă și elegant îmbrăcată.

Dar Hans se înșela amarnic, socotind pe D-ra Johansen ca una din cele mai bune agente ale sale. De fapt ea era una din primele agente ale secției de spionaj britanic, și lucra în organizația noastră de contra-spionaj.

Hans comandase un dîneu perfect. Măncărăm langustă, pui și ananas, bând excelentul vin, Liebfrauenmilch, frapat.

După ce se servise cafeaua, Hans se scuză. Dăduse ordine „maitre d'hotel” ului să ne servească liqueur-uri, fructe și o sticlă cu șampanie. În scopul de a ne menține tot timpul o dispoziție perfectă, îmi spuse să comand în contul său orice am mai dori, și plecă.

Inna Johansen știa cine sunt, și eu știam cine era Inna, și am petrecut o seară foarte plăcută pe cheltuiala lui Hans. Inna îmi povestii cum o pregătise Hans și

Căpitanul George A. Hill

ce întrebări trebuia să-mi pună. Ne înțelesăram împreună asupra răspunsurilor ce eu aș fi dat la aceste întrebări, și presupun că Hans primi raportul Innei, cam în timpul în care eu călătoream cu iuțea spre Laponia.

Rusia era separată de restul Europei, și nu aveam alt drum de ales decât acesta, trecând prin Laponia scandinavă și suedeză.

Formalitățile pentru pașapoarte erau foarte severe la frontiera Suedeză. În depozitul vamei am găsit bagajul meu de militar, care fusese expediat înainte, dar nu-l că-

pătai decât cu mare greutate. Dela vamă, puteam vedea răul Torne-
alfe, și pe malul opus Rusia.

Insfârșit, când fură pasagerii gata pornirăm spre Rusia. Bagajele erau încărcate în camioane și escortate de jandarmi suedezi, în timp ce noi pășeam solemn peste podul de lemn din care jumătatea aparținea Suediei și jumătatea cealaltă Rusiei, ambele țări avându-și grănicerii la capetele respective.

Torneo este un sat mai mizerabil și murdar decât Haparanda, dar pe cât era gara din Hapa-

randa de scrupulos curată și îngrijită, de altfel că toate gările Suedeze, pe atât de murdară și prăpădită era marea sală de așteptare din Torneo. Revoluția pecetluisese de acum orașul de frontieră cel mai nordic. Nu există disciplină la soldați, jandarmii fuseseră isgoniți și totul era plin de nerăbdare.

Nimeni nu știa când va pleca primul tren spre Petrograd. Speram să se strângă cantitatea necesară de vagoane spre a forma un tren, seara, dar se svonise că singura locomotivă ce ar fi putut să ducă trenul spre Sud, se defectase. La Torneo era un foarte simpatic ofițer englez, ce se ocupă cu controlul pașapoartelor și apăra interesele britanice și ale călătorilor englezi ce intrau și eșeau din Rusia. Mă duse în camera sa spunându-mi să mă instalez comod până când se va fi format trenul. Imi deschisei valiza și îmbrăcai uniforma.

După două, trei alarme, trenul intră în sfârșit în gară, tras de o locomotivă mizerabilă care ardea lemne și împrăștia, cu multă energie, scânteii prin coșul de formă conică.

Nimeni nu știa când vom ajunge la Petrograd, dar odată ce eram în Rusia, nu mai îmi păsa de aceasta.

Trei zile mai târziu, în amurg, plecarăm din Serioki, ultimul oraș din Finlanda, spre Beloostrov unde Rușii își construiseră frontiera în chiar interiorul țării lor. Cu toate eforturile neîntrerupte făcute de D-1 Sazonov, faimosul om de stat rus și ministru al afacerilor străine, Rusia rămâne totdeauna Rusia și Finlanda totdeauna Finlanda iar niciodată aceste două țări nu formaseră un tot. Nu mă gândeam eu când am ajuns la Beloostrov că în mai puțin de un an voi trece din nou frontiera spre a intra în Rusia, dar nu cu ajutorul unui tren și al unui pod de cale ferată, ci trecând printr'o apă rece ca ghiaja, și traversând înnot pârâul ce formează bariera.

Cap. II.

O încercare de asasinat nereușită. Întâlnirea cu colonelul „Klondyke” Boyle

Pe la ora 8 dimineața sosirăm la gara dinspre Finlanda a Petrogradului. Generalul Pode, cu bunăvoința sa obișnuită trimisese în întâmpinarea mea pe Sir Victor Warendor, care făcea parte din statul său major, ca să-mi spuie că mi se rezervaseră camere la Hotel de France. Nimic nu m'ar fi putut bucura mai mult, deoarece în timpurile bune, trăgeam totdeauna aci, și cunoșteam foarte bine pe proprietar.

Trecând prin străzile tăcute, St. Petersburg, acel oraș al distanțelor, nu părea mult schimbat de când îl văzusem ultima dată. Apele liniștite ale Nevei, curgeau pe lângă vestitele maluri de granit cenușiu și roz, tot atât de tăcute ca și altădată. Vârful turnului fortăreții Petru și Pavel, strălucea ca și în alte vremuri în lumina lunei, în timp ce birjarul își scotea pălăria și se închina în fața fiecărei biserici pe lângă care treceam. Venise într'adevăr revoluția? mă întrebam eu: Afară de nume, se schimbase într'adevăr ceva la Petrograd?

Noaptea ascunsese mult ochilor mei și nu-mi dădui seama decât a doua zi, ce mult se schimbase, nu numai St. Petersburgul, dar și oamenii din Rusia sub violența războiului și a forțelor cuceritoare ale revoluției.

Nu eră nici un semn de activitate aeriană pe frontul rusesc. Oscilitățile încetaseră aproape în întregime, după nenorocita ofensivă a lui Kerensky din Iulie. Unitățile britanice se retrăseseră la Moscova așteptând sosirea de noi întărituri și după câteva zile porni într'acolo. Ca exterior Moscova părea mult mai puțin zdruncinată de războiu, decât Petrogradul. Era la sute de mile depărtare de front, și deși erau anumite restricțiuni pâinea și alte alimente de primă necesitate puteau fi obținute numai în virtutea cartelelor, lipsia

acea tensiune care se resimțea în alte țări Europene.

Nu mi-a trebuit prea mult timp să-mi caut vechii prieteni și să încep să mă bucur de viața de oraș. La operă Chaliapin, Sobenov și Nezdanova apăreau în aceeași seară, iar în nopțile de balet Karsavina, Mordkin, Hessler și alții din faimoasa școală de balet moscovită, te făceau să te gândești că trăești într'o lume minunată de culori și mișcare, și nu în sângeroasa realitate, pătată de războiu, a Europei. Societatea era mult înviorată prin prezența mai multor

tineri mari Duci. Scăpați de datorii fără vreă vină din partea lor, ei trebuiau să găsească o supapă pentru energiile lor, și cu câțiva dintre aceștia am petrecut nopți minunate.

Însă după un scurt timp, primii ordinul de a lua parte la o anumită conferință la Moghilev. În acest oraș își avea statul major, Comandantul șef al armatei ruse, cunoscut sub denumirea de Stavka, nume ce se aplică totdeauna sediului Statului Major al Armatei-Ruse.

Găsii că Moghilev era un oraș

Colonelul Joe „Klondyke” Boyle

provincial pe malul Niprului, adică murdar și mic, locuit mai ales de evrei și catolici ce se învrăjbeau, și dela sosirea Comandantului șef devenise un cuib de intrigi.

Situația pe front era critică. Armata rusă, ca mașină de luptă, se fărâmița încet dar sigur. Cauza era, pe lângă oboseală naturală a războiului ce lovea în acea vreme cea mai mare parte a Europei datorită mai ales marilor jertfe ce fuseseră cerute armatelor ruse, în primii trei ani de ostilități. Parte se datoră leneviei generale și situației economice a țării. Revoluția avusese un efect dezastruos asupra moralului armatei ce fusese distrusă de bine intenționatul dar fatalul ordin No. 1 emis de guvernul provizoriu, un ordin care interzicea în mod virtual orice disciplină în armată. Dar felul fantastic și ușuratic, după care erau conduse operațiile militare se datoră îndeosebi lui Kerensky, și naivei sale convingeri că spiritul armatelor putea fi reînviat de discursurile melodramatice ale ministrului de războiu și asociația idealiştilor săi tovarăși.

Întâlnii pe Kerensky și Savinkov în aceeași zi la Stavka, doi oameni mari în același timp — Kerensky era acum în mod virtual dictator al Rusiei, Savinkov, marele nihilist, actualmente ministru de războiu al lui Kerensky.

Pe Savinkov îl voi descrie mai târziu în povestirea mea, căci am avut multe legături cu el în decursul vremei. Pe Kerensky l'am mai întâlnit numai odată înainte de a fi părăsit de bolșevici.

Era atunci în vârstă de 36 sau 37 ani, un bărbat scurt și slab, cu păr negru și față foarte palidă. Purta o uniformă kaki și o șapcă militară dată mult pe spate. Avea un mod de a se purta nervos și

în conversația ce am avut cu el mi-a lăsat impresia că tot ce spunea era simplă frază, că încontinuu caută efecte. Trebuie să mărturisesc că, dela început mi-a fost anti-patic. Să spun că era o nulitate, ar fi absurd. Dar cea mai mare putere a sa era oratoria, și avea puterea de a calma, într'un timp extrem de scurt mulțimi înfuriate și ostile de soldați. E adevărat însă că totdeauna am simțit că Kerensky avea intenții bune. Din nenorocire pentru el însă, deși avea puterea de a-și entuziasma auditoriul, orice cauză ar fi apărât, de îndată ce el nu mai era acolo, entuziasmul se evaporă cu o iuțeală de necrezut.

Cu ocazia acestei vizite ale sale, la Stavka, el se certă încontinuu cu Generalul Dukhonin, comandantul suprem, fapt pe care nu-l ascundea față de reprezentanții Aliaților.

Ofițerii inter-aliati locuiau cu toții la Hotel Bristol. Era o adunare curioasă de reprezentanți — Englezi, Francezi, Americani, Sârbi, Japonezi, Belgieni, Italiani, Români, în fruntea fiecărei delegații era un general care avea atașat un stat-major de trei sau patru ofițeri de aceeași naționalitate. Generalul Bazoff cu un stat-major de ofițeri ruși era gazda. Fiecare din aceste misiuni era acolo spre a reprezenta interesele țării sale, și desigur părerile acestor diverși reprezentanți au diferite dela om la om.

Acești delegați făceau legătura, și erau observatorii oficiali ai activității armatelor ruse, și în mod cu totul natural, serviciul german de spionaj avea o organizație la Moghilev spre a spiona pe delegații aliaților.

Prima mea întâlnire cu organizația secretă o avui în casa D-nei

B. Ea făcea parte din serviciul de contra-spionaj rus, și însărcinarea ei era de a strânge pe toți filo-germanii în casa ei. În acest timp al războiului erau mulți ruși, patrioți veritabili cari erau filo-germani, și la numărul acestora se adăogă încă alți ruși ce erau pur și simplu trădători. În una din vizitele mele la D-na B., am vorbit intenționat mai mult și am fost extrem de indiscret vorbind de factorul filo-german în Rusia. Două zile mai târziu D-na B., m'a avertizat că vorbele mele fuseseră luate în seamă și că ar fi preferabil să mă țin în gardă. Deaceea n'am fost deloc surprins, după ce mă depărtasem cu câți-va pași de casa ei, să văd că sunt urmărit. Din nefericire, drumul mă ducea printr'o stradă prost luminată. În acest loc următorii mei începură să grăbească pasul, și-mi dăduri deodată seama că erau în număr de doi. Tocmai când să mă ajungă mă întorsei și învărtii bastonul. După cum mă așteptam unul din ei îl apucă. Era un baston-sabie făcut special de D-nii Wilkinson, cei mai buni în această specialitate, și în momentul când el apucă bastonul eu trăseși înapoi lama ca de stilet, și sărind apoi înainte o făcui să treacă prin corpul domnului ce mă atacase. Camaradul său văzând că nu eram dezarmat și că eram gata să lupt, o luă la fugă în timp ce eu îmi căutam revolverul. În acest timp omul pe care-l înjunghiasem plecă șovăind, lăsând teaca sabiei mele pe pavaj. Mă dusei și o ridicai. Bastonul-sabie avea de atunci o valoare mare în ochii mei. Prin ironia soartei am pierdut-o câțiva ani mai târziu la o conferință în care Sir Paul Dukes își povestea propriile aventuri în Rusia.

(Urmează capitolul al III-lea).

...Iubiți cititori și colaboratori, mulți o să aibă odată cu apariția „Caetelor Vieții” o mică amăgire, căutându-și în zadar proza printre pagini.

Dar am primit atâtea manuscrise, încât am avut mult de furcă să alegem ce e mai bun și mai

potrivit cu genul publicației noastre. Nu avem alt criteriu decât aspectul viu, sugestiv al povestirilor primite și oglindirea de viață emotivă pe care o resfrâng, în apele sufletești a celui care citește...

Suntem încredințați că apariția „Caetelor” va fi un stimulent și un

îndreptar pentru viitorii noștri colaboratori.

Și acum să stăm de vorbă — măcar în parte — cu cei ce ne-au scris și cărora le mulțumim pe a-ceastă cale...

Preot Mateescu. — Vă mulțumim pentru manuscrisul încredințat. Deocamdată nu publicăm romane. Vă rugăm a ne trimite întâmplări în genul celor publicate.

Octav Sargețiu. — Am primit prea târziu povestirea d-voastră, sperăm totuși a o folosi în numărul viitor. Am dori întâmplări din mediul pur basarabean fără intervenția coruptivă a Capitalei.

Sperăm a vă citi cât de curând.

M. Ralian-Constanța. — Mulțumiri pentru sollicitudinea d-voastră. Credem că veți fi edificată asupra genului povestirilor noastre și așteptăm.

Simca-Marva. — Idem.

Adela Aurelian. — Dacă urmărim „facerea unei statistici”? Nu duce nu vrem să punem impozite pe creeri scriitorilor, scrieți-ne fără teamă...

S. S. din Galați. — Am citit cu plăcere cele trimise. Foarte interesante, am prefera totuși întâmplări din mediul cercetat de d-voastră.

C. R. Macri. — Așteptăm cu plăcere cele făgăduite.

Nea Ion. — Dacă revista e am-bigenă? nu, e neutră.

Inginer Axente. — Vă sperăm lămurit prin însuși apariția revistei.

Alice Gabrilescu. — Regretăm a nu fi putut face loc povestirii prelucrate de d-voastră ne fiind coresponzătoare genului revistei.

St. Ionescu-Sibiu. — Dece nu mai ne-ați scris?...

Felix Baldovin-Iași. — Sunteți f. susceptibilă. Vă sperăm totuși împăcată cu noi.

Luminița Tăpălagă. — Frumoa-se, micile d-voastră poeme în proză încercați ceva mai complex.

Marietta Militaru. — „Dar noaptea dece e stinsă flacăra-ți mică și vioaie? Inima-ți de ce-i cuprinsă de-o magică melancolie?” Habar n'avem.

Iuliu Boțan. — Scrieți-ne ceva, într'un gen mai aproape de realitate, mai puțin, Scherlok-Holmes. Preferăm „oameni cu inimă”.

Luci Fischer. — Nici un semn de viață. Dece?

Ing. George Minovici. — V'am scris separat fără răspuns.

Const. Vardala. — Așteptăm cu plăcere comunicările d-voastră.

I. Stoia. — Vă mulțumim dar nu publicăm traduceri.

Grette Șomșay Abrud. — Așteptăm articolele despre care ne-ați scris.

Eugenia Bocunovski. — Idem. Poezii, din păcate, nu putem publica.

Ion Berinde. — V'am scris separat o scrisoare lămuritoare.

T. Manolescu. — Am fi publicat povestirea d-voastră dar e inunda-tă de neologisme.

D-ra Gigi Stern — ale cărei tablouri au fost admirate la salo-nul oficial ne-a trimis o admirabilă schiță. Regretăm că sosindu-ne prea târziu nu-i putem face loc în numărul de față.

Acelaș regret îl exprimăm și D-rei Daniel.

LUCRURILE VESELE & TRISTE

Un editor francez Payot, face în termenii următorii reclama unei vieți romanțate a lui Enric VIII, scrisă de Francis Hackett:

Enric VIII a fost vădov de șapte femei, a ucis doi cardinali, nouăsprezece episcopi, treizeci de abați, cincizeci și cinci de preoți, patrusprezece diaconi, cinci sute de doctori, douăsprezece marchizi, treizeci și nouă de cavaleri, douăsprezece baroni și șase sute douăzeci de plebei. Din toate nevestele sale, două muriră pe eșafod.

„Toate acestea pentru 45 de franci”.

Un cunoscut scriitor, care are și patima vânătoarei, iubește foarte mult câinii. Intre alți câini are unul care răspunde la numele de Lord.

— Ce rasă e Lord? — îl întreabă un prieten.

— E câine polițist, răspunde prompt Scriitorul.

— Nu prea pare, obiectează nencrezător, amicul. Mai de grabă, arată o corcitură...

— Aparține poliției secrete, dragă — replică scriitorul, cu un aer de convingere.

Pitigrilli, cunoscutul umorist italian, împrumutase unui „tip” douăzeci de lire. Bine 'nțeleș amicul uită să mai restituie banii. După câteva luni se întâlniră din nou.

— „Bine că te văd, ca să-ți achit datoria”, se adresă datornicul lui Pitigrilli.

— Pentru câteva lire nu face

să-mi schimb părerea proastă pe care mi-am făcut-o de acum de tine, obiectă surâzător Pitigrilli.

Tot Pitigrilli.

Cunoașteți povestea cu Androcles și leul, care vedește spiritul de recunoștință al animalelor. Pitigrilli povestește o altă întâmplare asemănătoare.

„Un vânător african descoperi în pădure un pui de elefant, căruia îi intrase un ghimpe în labă. Om cumsecade, vânătorul îi scoate ghimpele, îl pansează și îi redă libertatea.

Trec câțiva ani. Intr'o arenă de circ apare puilul de elefant, care bine 'nțeleș între timp luase proporțiile convenite. Vânătorul, care ocupa din întâmplare, la acea reprezentare un loc în stalul al 3-lea, bine 'nțeleș nu-l recunoaște.

Dar elefantul, trecând prin dreptul lui, zărește pe vânător și recunoaște în el pe binefăcătorul său. Și bucoros să-și manifestă recunoștința, întinde trompa, apucă pe vânător, îl ridică din locul pe care-l ocupa în stal... și-l așează într'o loje.

Pe câmp. Un pictor vede o vacă și spune unui băețăș care o păzea:

— Intreabă pe tată-tău dacă mă lasă să pictez vaca.

— Cum, s'o pictezi? îi răspunde.

— Da măi băete, s'o zugrăvesc...

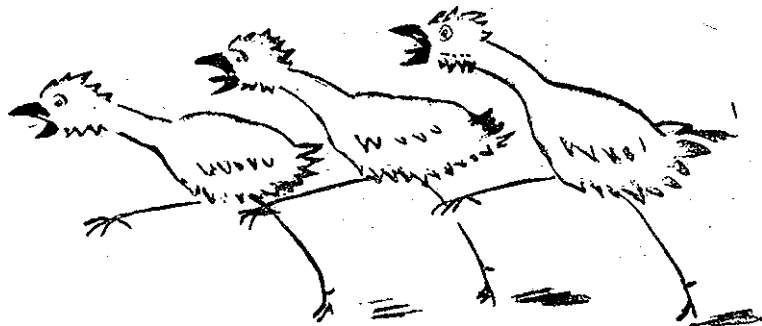
Copilul pleacă, să întreă pe tat'su. După câțva timp se întoarce.

— Ei, ce a zis tata?

— A zis că despre el puteți s'o zugrăviți, dar mama spune că-i de zece ani neagră, și mai bine s'o lăsați tot așa.

Intr'un sat din Austria s'a întâmplat de curând următoarea tragedie. Un fost soldat austriac exilat în Siberia și despre care nu mai se știa nimic dela războiu, reuși să scape și să se întorcă în satul său. Aflând că părinții trăesc nu vru să-i sperie și se rugă de cârciumar să le spuie că un călător străin, pripăsit în satul acela, le cere adăpost pentru o noapte. Bătrânii primiră și astfel se introduse în casa părinților săi, culcându-se cu gândul ca a doua zi dimineață să li se destănuiască. Părinții nu-l recunoscuseră și nici nu le putea trece prin minte că fiul lor mai era printre cei vii.

La noapte, bătrânii bănuind că străinul are bani se vorbiră să-l ucidă, vrea să se ducă mai întâiu Tatăl, mai șovăitor, spuse că se duce la cârciumar să afle cine e străinul și dacă e într'adevăr un vântură lume de a cărui dispariție nu s'ar fi sesizat nimeni. Pleacă în mijlocul nopții, deșteptă pe cârciumar și acesta-i marturisi că-i chiar fiul lui. Fericit dă fugă acasă să-i spuie femeii vestea cea mare. Dar spre marea lui groază îl găsi mort. Bătrâna, hrăpăreață ne mai având răbdare, până la întoarcerea bărbatului își ucisese fiul cu o lovitură de topor. Aflând cine era cel ucis, mama înebuni...

E R E D O

Fragment din Tabloul III

PICTORUL TODIE CIMBRU a fost chemat la țară de către RADA VERUZI, fiica Boierului MANO-LACHEVERUZI, pentru a zugrăvi biserica înălțată de ei. — După câțva timp, Rada vine să constate progresele lucrului.

TODIE: (șeade pe trepte mai la o parte, vorbind încet și glumind cu MITANA).

RADA: (intră neobservată; se uită la el zâmbind).

TODIE: (întoarce capul; zăbind pe RADA e cu totul confuz; aleargă s'o întâmpine, pe când fetele o salută respectuos, dar cu simpatie).

RADA: (zâmbind). Nu vă deranjați, d-le Cimbru!

TODIE: Iertați-mă... dar...

RADA: Mi-e dat să vă gădesc totdeauna în societate... ca să zic așa... plăcută...

TODIE: Poftiți, vă rog,... poftiți, să vedeți...

RADA: (fără un cuvânt, începe să facă încet ocolul bisericii, oprindu-se la mai toate tablourile).

TODIE: (o urmează la oarecare distanță, respectuos și emoționat, așteptând un verdict; din când în când spune): Iana, mai spre dreapta!... Mândico... Luixițo... dați-vă mai la o parte!... Sultânico.

RADA: (zâmbind). Le și cunoști pe toată după numel... Când o să te schimbi?

TODIE: (nema putând răbda, se prefăce că n'a auzit o întrebare și sare la RADA ampresat). Poftim?

RADA: (afabilă). Nimic!... N'am zis nimic!

TODIE: Mi s'a părut!... (mai trece un timp).

RADA: (tușește foarte ușor).

TODIE: (sare din nou.) Mă rog?

RADA: Nimic... am tușit... (iar un timp penibil).

TODIE: (în cele din urmă, înfrânt). Ei?... Cum găsiți?

RADA: (rece). Frumos... Foarte frumos...

TODIE: (respirând ușurat).

Nu-i așa?... Imi tremura inima... că s'ar putea să nu vă placă... Am pus atâta foc în lucrul... Nici nu mă mai gândesc decât la biserică!... Așa sunt eu... O fire pătimașă!... Nu mai am decât un ideal: s'o văd isprăvită!... Aș fi cel mai nenorocit om din lume, dacă n'aș putea-o isprăvi.

RADA: Dece să n'o poți isprăvi?

TODIE: Știu și eu... Dacă aș muri de pildă... știi ce năcaz mi-ar fi?

RADA: (celorlalți). Lucrați, vă rog... N'aș vrea să vă stingheresc, (aceștia reiau lucrul, fredonând încet, dar trag cu urechia la convorbire celor doi, din când în când întreprințând chiar lucrul, ca să asculte; atunci RADA și TODIE tac și ei; meșteri reiau lucrul cântând în surdină, cei doi reiau dialogul).

TODIE: (urmând). Am ajuns superstițios... Pe onoarea mea, duduie!... Când îmi arde urechia stângă, încep să tremur... Îmi zic: Ce-o să se mai întâmple la biserică?... Așa sunt eu!... Când mă apuc de ceva, mă apuc din toată inima! (zugrăvii ascultă opriți din lucru). Vedeți-vă de treabă, băeși! (lucrul se reia). Vei vedea ce o să fac!... Va veni lumea din toate colțurile țării, să admire bisericuța asta dela țară!... Vei vedea!...

RADA: (zâmbind de „ambalarea” lui). Foarte frumos... Mi-ar părea bine...

TODIE: Ai văzut tâmpla?... Tâmpla ai văzut-o, duduie?

RADA: Mn... da...

TODIE: Dar cei trei Ierarchi?

TODIE: Dar altarul?... cu cei doisprezece opostoli — ce zici?

RADA: Mn... da... Firește... sunt totuși unele lucruri cari...

TODIE: (alarmat) — cari?!

RADA: De pildă... ce rost au cătușele acelea... groase cât odgonu... în cari ai strâns aripile serafimilor?

TODIE: (bălbăindu-se de emoție). Va-va-vasăzică... nu vi-a plăcut!

RADA: Nu spun asta,... și pe ele, zmaragde și rubine, cât o nucă, fiecare!

TODIE: Va-vasăzică... nu vi-a plăcut!

RADA: Nu spun asta... Dar... nu te-ai întrebat: Cum au să zboare?

TODIE: Crezi d-ta că serafimii, ca să zboare, trebuie să dea din aripi ca rațele? (meșterii s'au oprit din lucru, cei doi tac; se reia lucrul, reîncepe dialogul). Serafimii zboară așa... așa!... Și-apoi... îsta-i stilul bizantin!...

RADA: Dar „învierca”?... Mântuitorul par'că iese nu din mormânt, ci dintr'un sanatoriu de întărire!...

TODIE: (tremurând). Va-vasăzică, nu vi-a plăcut!

RADA: Ba da, d-le, dar...

TODIE: Aici nu e vorba de un mort oarecare!... E vorba de...

RADA: Ei să vezi d-ta în El Greco!

TODIE: El Greco!... Eu nu sunt El Greco!

RADA: Te cred!

TODIE: Imi pare rău!... Eu sunt El Rumeno!... Ce să văd eu la El Greco!... Să vadă el la mine!...

RADA: D-ta n'o să mori de modestie!

TODIE: Mi s'a mai spus!... (își șterge fruntea de nădușală). Vasăzică, nu vi-a plăcut!

RADA: Ba da, dar... aici... în loc de sfinți și sfinte... par'că văd fauni și nimfe... și, mai ales, at-

leți!... Sfinții d-tale sunt atleți!...
Uită-te la ei.

TODIE: Sfinții mei sunt sănătoși și bine hrăniți!

RADA: Foarte rău!... Sunt mucenici, d-le, mucenici! (zugravii ascultă, cei doi se opresc; lucrul se reia, dialogul urmează). D-ta poate nici nu știi ce-i aia, mucenici!

TODIE: (ștergându-și fruntea). Ba știu: cea ce sunt eu acum!... Așa dar, nu vi-a plăcut de loc!... Dar de loc!...

RADA: Ba da... însă...

TODIE: Iar?!!

RADA: Cine a mai văzut pisici zugrăvite în biserici?!!

TODIE: Pisici?!... Dar unde vezi d-ta aicea pisici?!!

RADA: Uite colo: lângă evanghelistul Marcu!

TODIE: Domnișoară, Ila e atributul sfântului!... Ila e leu!

RADA: Leu?!... Jigăritura aia?!!

TODIE: Ei poftim! Odată am pictat și eu ceva à la El Greco, și...

RADA: Imi pare rău!

TODIE: Lasă-mă, d-șoară, că eu mi-ai tăiat tot entuziasmul!... Timp de două luni de zile am lucrat cu dragoste... cu înflăcărare...

RADA: Eu sunt sinceră!

TODIE: Mai bine nu erai!... Am sperat chiar că glumești și că, dintr'o clipă într'alta, vei izbucni într'un hohot de râs, zicând: Te-am tachinat! Sunt încântată!

RADA: Transportată!... Regret!... Dar, cunoscând greșelile, vei ști să le îndrepti.

TODIE: Cum o să le îndrept?... O să supun sfinții la o cură de slăbire?

RADA: Și o să... supra-alimentezi pisica până s'o face leu!

TODIE: Dar... mai la urma urmei... te-am rugat eu, d-șoară, să pictez, sau ai alergat d-ta după mine?

RADA: Mi se pare că te-am supărat...

TODIE: Cine dracu m-a pus să primesc?!!

RADA: De bună seamă... cine nu se pricepe, nu trebuie să accepte!

TODIE: (turbând). Bine d-șoară eu n'am voit!... Știi bine că n'am voit! Am martori, d-șoară, eu am martori, că ți-am spus și repetat că...

RADA: Nu trebuia să accepți!

TODIE: (exasperat). Bine, d-ră, dar eu am voit să-ți fac plăcere d-tale.

RADA: Ce cavaler!... Și ți-ai închipuit că o să-mi faci plăcere să...

TODIE: (revoltat). Dar dacă eu văd cu ochii mei așa?

RADA: Aici nu trebuie să vezi cu ochii ci cu sufletul!

TODIE: Cu sufletul!... Cum dracu să fac să văd cu sufletul?... În apus, muzeele gem de Magdalene dolofane, și eu, aici, trebuie să văd cu sufletul!

RADA: Omul se compune din ceva pieritor; care se vede; și ceva nepieritor, care nu se vede!... Aici se cere să pictezi cea ce nu se vede: să spiritualizezi!

TODIE: Eu nu știu să... (se oprește, de oarece meșterii trag cu urechia; ei lucrează și cântă iar; dialogul pornește din nou) — eu nu știu să spiritualizez!... Eu mă las păgubaș!... Căutați-vă alt zugrav!

RADA: Și... o să poci d-ta restitui sumele ce ai primit până azi?

TODIE: Să restitui?!... Eu să restitui?!... Dar de unde să le mai iau?!!

RADA: Tocmai asta întrebam!

TODIE: Vasăzică... mă mai scoți și dator?!!

RADA: Așa se pare...

TODIE: (ștergându-și nădușala de pe gât). Dar d-ta ești... d-ta ești... ceva primejdios, d-șoară!

RADA: Odată ce vrei să pleci...

TODIE: Da nici nu-mi trece prin minte!... O să lucrez mai departe așa cum am început!... Așa cum înțeleg eu că e bine și frumos!... Și veți binevoi a lua în primire biserica, așa cum voi fi zugrăvit-o eu!

RADA: (plecând). Vom vedea!

TODIE: (sărind pe schele). Vom vedea! (vrea să se apuce de lucru, dar, cu paletă și pensule în mâni, aleargă după RADA; o ajunge lângă ușă și o roagă): Domnișoară, zău, spune că ai glumit!

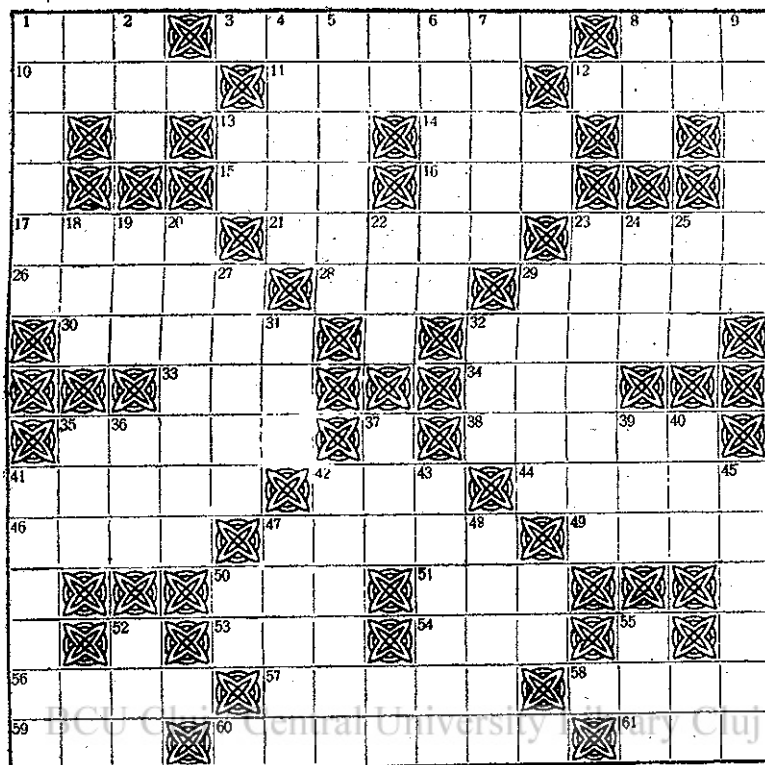
RADA: Ba n'am glumit de loc!... Bună ziua!

TODIE: Am onoarea să vă salut!... (se uită după ea, se uită împrejur și întreabă uluit): Ce mai e și asta?!!

Adrian Verea

JOCURI

ORIZONTAL :

1. Neplăcut capului.
3. Aparținând unei religii.
8. La înălțime.
10. La sobe.
11. Caracteristica cetățeanului
12. Ce vrea fiecare.
13. Imitator.
14. Garanție.
15. Instrument muzical.
16. Nume feminin.
17. Oraș.
21. Scena milaneză.
23. Lucru de nimic.
26. Eroul unor romane de aventuri.
28. Dușmanul vinului.
29. Fiica lui Minos.
30. Substanță chimică.
32. Șes (art.).
33. Salut latin.
34. Timp.
35. Eternul amarez.
38. Armă.

41. Slab.
42. Divinitate romană.
44. Cosciug.
46. Singur.
47. Rege sârb.
49. Astronom grec sec. IV.
50. Zeul pădurilor.
51. Identic cu 14.
53. Diviziuni de timp.
54. Pronumele unei mari dansatoare.
55. Pictor.
57. Bogătaș.
58. Popor african (sing).
59. Fluviu.
60. Substanțe chimice.
61. Nume biblic.

VERTICAL :

1. Intrare.
2. Animal.
4. Zis și...
5. Artist român.
6. Conform legii.

7. Nume.
8. La împachetat.
9. După masă.
18. Personajiu biblic.
19. Băutură.
20. Acțiune de mișcare. (adj.)
21. Capabil.
23. Stare civilă.
24. În calendarul roman.
25. Cantitate de timp.
27. Înălțime.
27. Vechiu cartier turc.
31. Prefix orig. grecească.
32. Obiect casnic.
35. Animal.
36. Fluviu în Asia.
39. —berg.
41. Capitală europeană.
42. Obiect de desen.
43. Pardesiu.
45. Oraș în orient.
48. Fiica lui Tantalus.
50. Fluviu.
55. Animal.

RUDOLF THIEL

VESALIUS

PARACELSUS

JOH. WEYER

MÄNNER

HARVEY

GEGEN

A. V. HALLER

TOD

J. P. FRANK

UND

FR. A. MESMER

TEUFEL

HAHNENMANN

PRIESNITZ

JOH. MÜLLER

BCU Cluj / Central University Library Cluj

HELMHOLTZ

A. V. GRAEFE

SEMMELWEIS

VIRCHOW

PETTENKOFER

AUS DEM LEBEN

BERGMANN

GROSSER ÄRTZTE

NEFF VERLAG

Acest volum unic asupra vieții marilor medici și anatomi se poate procura prin „Caetele Vieții“

Lei 320.— volumul legat în pânză cu gravuri

„ 260.— cartonat

Continuare din pag. 37

că avem înainte-ne apărări avocațești. Rămâne să n'aibă grijă d-l Maiorescu, se vor găsi unii cari vor ceti și, nepricispând nimică, vor născoci că articolul e tare adânc, iar ziarele vor scrie: „In No. cutare al „Convorbirilor literare” a apărut un articol foarte însemnat. Această lucrare a d-lui Maiorescu. „Avocați și critici”, o reproducem etc.”... Dar până ce va apărea credem că toți cetitorii noștri vor fi încredințați că nu se îngădue în literatura critică, tot ce se trece cu vederea în avocație”.

Pentru manuscrise si orice
lămuriri redacția primește
numai Joi, Vineri și Sâmbătă
între 9-1 și 5-7

CAETELE VIETII

Abonamentul anual inclusiv edițiile
festive și suplimentele

Un an Lei 250,— jumătate an Lei 150.—
trei luni Lei 100.—

Manuscrisele nepublicate se țin la dispoziție

Căutăm depozitari și
reprezentanți în toate
orașele țării

Editura Sinteza — Redacția și Administrația pentru
„Caetele Vieții” Str. Luterană 6 București 2 Et.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„HELIO S”

BUCUREȘTI

STR. SMÂRDAN 17

repară, transformă și construiește orice

APARATE DE RADIO

după cele mai moderne principii

Ventilatoare

Piese detașate

Articole electrotehnice

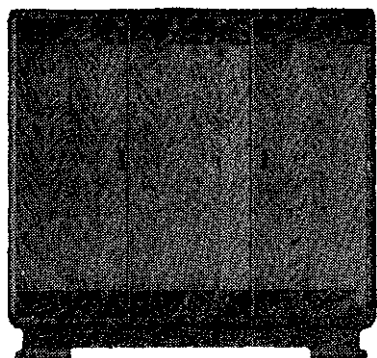
Lămpi electrice moderne

Fierbătoare și rechaud-uri electrice

PREȚURI EXCEPȚIONAL DE REDUSE! — CEREȚI OFERTA!

Secțiune specială pentru deservirea provinciei

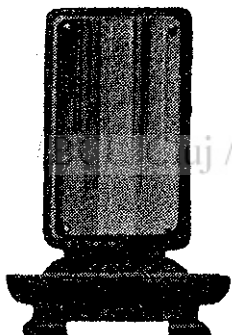
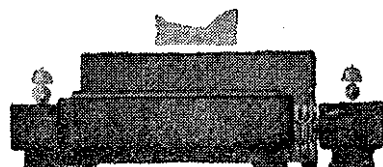
Industria de mobile și tâmplărie de artă

Theodor Constantinescu

Str. Nifon No. 32

execută dormitoare, sufragerii, salo-
nașe, birouri și aranjamente
de interioare

Secțiune specială de tâmplărie pentru
construcții

Cupon de manuscris

Numele

Adresa

Pseudonimul

Anexat un manuscris

conținând

pentru a cărui autenticitate îmi iau deplină răspundere.

Publicarea rămâne la aprecierea Dvs.

Semnătura:

Manuscrisele neînsoțite de acest cupon nu se țin în seamă

FABRICA DE CURELE DE TRANSMISIUNE

V. BRAȘOVEANU

**PROPR. SANDU HAN & ȘTEFAN STROESCU
STR. VIORELE 49 — BUCUREȘTI 5**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Curele de transmisiune speciale și de dynamo

Articole tehnice, Accesorii

**Cereți oferta direct fabricii și veți fi perfect serviți
ca preț și calitate**

CUPRINS :

	Pag.
<i>M. S. Regina Maria</i> : Copila cu ochi albaştri	6
<i>Aurel Cerna</i> : Denii 917	12
<i>Andrei Madu</i> : La 2 iluzii	5
<i>Maria Corbu</i> : Dincolo de viață	17
<i>G. Costin</i> : În Vinerea Patimilor	20
<i>Alexandru Marai</i> : Teddy	24
<i>Ada Moldovanu</i> : Din caetele albastre	27
<i>Felix Baldovin</i> : Pleacă ciroul	29
Va urma (concurs de roman)	31
<i>Luigi Coman</i> : Spaima	34
<i>Charlie Chaplin</i> : Vagabondul meu	35
<i>I. Negreanu</i> : Între Gherea și Maiorescu	36
<i>Tony Bulandra</i> : Instantaneu	38
Foujita	39
<i>Matei Șaban</i> : Match nul	40
<i>Căpitan Hill</i> : Memoriile lui „I. K. 8”	43
Între noi fie vorba	44
Lucruri vesele și triste	50
<i>Adrian Vereea</i> : Credo	51
Jocuri — Diverse.	